

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Langiewicza 3 (Kolonja Staszica) Tel. 131-89.

ODDZIAŁY:

Kielce
ul. Sienkiewicza № 20

Wilno
ul. Trocka № 11

Włocławek
ul. Kaliska № 12

Przedstawicielstwa prowincjonalne:
Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

Instytucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

1) **meljoracji rolnych**, jako to: Drenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;

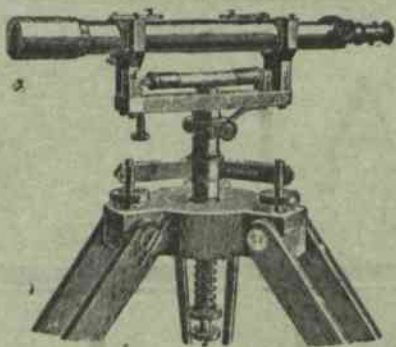
2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.

3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.

4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **sączków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, porady prawne i techniczne.

Dostawa Sączków z własnych zakładów ceramicznych.

Warszawa, 6 Maja 1928 r.

G. GERLACH — WARSZAWA

OSSOLIŃSKICH 4

TAMKA 40

FABRYKA INSTRUMENTÓW GEODEZYJNYCH I RYSUNKOWYCH

POLECA DLA BUDOWY DRÓG I MOSTÓW

PRZYRZĄDY POMIAROWE: ASTROLABJE, NIWELATORY, BUSOLE, JAKO TEŻ MIARY, WAGI, KOMPASY, CYRKLE, MIKROSKOPY, LUPY, APARATY DO BADANIA DRZEWA, CEMENTU, METALI.

FRANCISZEK
KOWALEWSKI

Poznań, Słowackiego 8

Budowa Dróg i Szos
oraz wypożyczanie
Walców Parowych
10000—20000 kg. wagi

Rok zał. 1904.

FABRYKA NARZĘDZI POŻARNICZYCH

„STRAŻAK”

L. Piętka, A. Płoski i G. Szołowski

Warszawa, ul. Królewska Nr. 11. — Telefon 205-25.

POLECA:

Sikawki 4-kołowe i przenośne „Tryumf” i 2-cylindrowe, hydrofory, wozy rekwizytowe, drabiny, beczkowsy, łączniki, gaśnice, syreny alarmowe, maski dymowe, kaski, pasy, topory i t. p.
Hurtownia węży parcianych i gumowych. — Sikawki ogrodowe.

NAJTAŃSZE OGNIOTRWAŁE BUDYNKI i DACHY

są z piasku i cementu ciepłe, suche, zdrowe, ładne. Każdy może sobie lub dla drugich z dużym zyskiem wyrabiać materiał (pustaki i dachówkę) na

naszych tanich formach i maszynach. 13 medali, setki świadectw i podziękowań. Takież formy do wyrobu: cegły, cembrowiny, rur, sączków, płyt, słupów, schodów, żłobów, koryt i t. p., a także cement i wapno.

J. Zabokrzecki i S-ka

Warszawa, ul. Czackiego 9.

Firma egz. od 1909 roku.

Fabryka Tektury Smołowcowej i Asfaltu Stefan Sorokiewicz i S^{KA}

W WARSZAWIE

Zarząd
ul. Ludna 9a m. 7 tel. 69-87

Fabryka
ul. Polkowska 7

poleca po cenach konkurencyjnych
Tekturę Smołowcową (Papę dachową). Tekturę Bitumiczną (Do izolacji fundamentów). Smołę gazową, preparowaną. Lepnik (Klebemasa). Karbolineum i t. p.

oraz

Wszelkie roboty dachowe i izolacyjne.

Sp. Akc. Fabryki Asfaltu
i Tektury smołowcowej

„SAFAT”

WARSZAWA, AL. 3-go MAJA 22/24, TELEFONY: 209-39, 219-86.

poleca:

PAPE DACHOWA
SMOŁĘ GAZOWĄ
LEPNIK (KI beinassa)
CARBOLINEUM
ASFALT (Mastix)
ASFALT pod klepkę dęb.

oraz wykonywa wszelkie

ROBOTY ASFALTOWE I DEKARSKIE.

Pośrednictwo Pracy.

Rachmistrz Wydziału Powiatowego, szczególnie dobrze obznajmiony z rachunkowością, obowiązującą w związkach komunalnych na podstawie rozporządzenia Min. Skarbu, od dn. 1 kwietnia r. b., poszukuje posady. Władza językami obcymi: rosyjskim, niemieckim. 6-letnia praktyka, chlubne referencje. Zgłoszenia do redakcji „Samorządu” dla F. K.

cz. 13458/1049

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. N. 1520.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/2 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

Kierownik Redakcji **Aleksander Bogusławski.**

Komitet Redakcyjny: *Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.*

ROK X.

WARSZAWA, 6-go MAJA 1928 R

Nr. 19

TREŚĆ NUMERU 19: Samorząd w nowej organizacji administracji ogólnej — *M. Jaroszyński.* Zdrowie publiczne — *A. Zubowicz.* Samorząd u obcych. Z życia samorządu. Komunikaty. Gmina wiejska i miejska: a) Ankieta finansów gmin wiejskich — *S. Stęplewski.* b) Z gmin. Wiadomości o kas. poż-oszczędn.: a) Nowe ustawodawstwo, dotyczące komunalnych kas oszczędności. Kronika. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Samorząd w nowej organizacji administracji ogólnej

III.

Mówiliśmy dotychczas o stronie organizacyjnej kolegów, reprezentujących czynnik obywatelski, powołani do współdziałania w wykonywaniu zadań administracji państwowej, stwierdzając znaczenie struktury organizacyjnej tych kolegów dla samorządu. W wyższym jednak jeszcze stopniu istnieje związek pomiędzy samorządem, a funkcjami rad i wydziałów wojewódzkich.

Samo rozporządzenie z 19 stycznia 1928 nie określa wyczerpująco zakresu działania rad i wydziałów. Zadaniem rozporządzenia organizacyjnego bowiem z natury rzeczy było jedynie powołanie do życia tych organów i wyrażenie ich przeznaczenia w formule zasadniczej. Określić rozmiar i stopień współdziałania kolegów obywatelskich z urzędami państwowymi w poszczególnych dziedzinach administracji jest rzeczą norm ustawowych, które regulują te właśnie dziedziny administracji. Np. które doniosłej dla samorządu dziedzinie prawa sanitarnego wydane już na podstawie pełnomocnictw rozporządzenia Prezydenta Rzplitej przewidują szereg uprawnień dla rad i wydziałów wojewódzkich *). Podobnie ma się rzecz z dziedziną opieki społecznej **).

*) Rozp. z 16.III.1928 o zaopatrzeniu ludności w wodę, rozp. z tej samej daty o usuwaniu nieczystości, z 22.III.28 o uzdrowiskach, z 22.III.28 o zwalczaniu jąglicy, z tej samej daty o zakładach leczniczych.

***) Rozp. z 6.III.1928 o rozgraniczeniu obowiązków opiekunów, rozp. z tej samej daty o opiekunach społecznych.

Względy praktyczne zdecydowały jednak o tem, iż już w samym rozporządzeniu organizacyjnym znalazły się niektóre normy, regulujące zakres działania organów kolegjalnych. Wszystkie one mają pierwszorzędne znaczenie dla samorządu.

Rada wojewódzka (art. 46 rozporządzenia) „opiniuje na żądanie wojewody w sprawach natury ogólnej, należących do kompetencji wojewody, a dotyczących ludności całego województwa lub poszczególnych jej grup”. Będą to bardzo często zagadnienia, których rozwiązanie przypadnie związkom komunalnym; będą i takie, które wprawdzie kompetencyjnie należą do urzędów państwowych, atoli wiążą się z całością pracy samorządu.

Według art. 45 rozporządzenia „przynajmniej raz na rok wojewoda obowiązuje jest na posiedzeniu rady przedstawić sprawozdanie o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej na obszarze województwa w ciągu ostatniego roku i ważniejszych zamiarzeniach na przyszłość, tudzież wysłuchać opinii rady co do ogólnych potrzeb województwa oraz projektów, zarówno przedłożonych radzie przez wojewodę, jak i zgłoszonych przez członków rady”. Rzecz prosta, że tą drogą rada wojewódzka — organ złożony wyłącznie z wybrańców reprezentacji komunalnych — będzie miała możność wypowiadać się o całej polityce komunalnej wojewody i występować z inicjatywą w tej dziedzinie.

Równocześnie zarówno ze względu na skład rady, jak i jej zasadniczą atrybucję wypowiedziano się o ogólnych sprawach województwa — będzie ona mogła stać się czynnikiem, koordynującym poczynania poszczególnych

W-1749 | 78 | 76

związków komunalnych, czego potrzebę odczuwa się powszechnie (np. w zakresie akcji popierania rolnictwa, opieki społecznej i t. p.).

Krytykując cytowany przepis rozporządzenia, prof. Kasznica powiada: „Całe to postanowienie art. 45-ego jest jaskrawym przejawem tendencji, rozpowszechnianych w kołach samorządowych, a zmierzających do wywalczenia samorządowi takiej roli, jaka wychodzi poza granice właściwego jego przeznaczenia i nie da się pogodzić z wymogami administracji zwłaszcza w takim państwie, jak nasze, o tym poziomie kultury i o takiej strukturze narodowościowej” *).

W krytyce tej znajduję największą pochwałę odośnego postanowienia. Bo istotnie jest ono wyrazem dążenia, aby ludność miejscowa mogła wywierać maximum wpływu na administrację publiczną, która jej dotyczy. Obaw prof. Kasznicy oczywiście nie podzielam. Nie widzę w tem nic groźnego, że elita społeczeństwa, chociażby niepolskiego pochodzenia, wypowie swą opinię o administracji województwa. Przeciwnie — widzę w tem tylko pożytek, że wojewoda będzie miał możność zapoznania się z tą opinią i z potrzebami ludności w stałej formie organizacyjnej, jaką jest rada wojewódzka.

Szanownym krytykiem powoduje uczucie, które można nazwać politykofobią. Uważa on za pewnik, że krytyka administracji przez radę wojewódzką będzie wybitnie polityczna. Doświadczenia samorządowe nie usprawiedliwiają takiego poglądu. Wręcz przeciwnie: forum reprezentacji komunalnej — pomijając wyjątki, które należy zaliczyć do rzędu patologicznych objawów naszego życia zbiorowego — pomimo różnorodności elementów politycznych było i jest zawsze stosunkowo najpodatniejszym do rzeczowego ujmowania zagadnień. Powtóre, jeżeli nastroje krytyczne istnieją w społeczeństwie miejscowym, to znacznie jest lepiej dla państwa dać im ujście w formach zorganizowanych i opanowanych przez państwo, niż poza niemi. Po trzecie: rozporządzenie opiera się na tem założeniu, które musimy uznać za jedynie racjonalne, że wojewoda będzie chętnie korygował swoje postępowanie pod wpływem krytyki rzeczowej, podyktowanej względami na rzeczywiste potrzeby miejscowe, natomiast będzie absolutnie niepodatny na wszelkie uboczne wpływy polityczne, któreby via rada wojewódzka na niego działały.

Jeżeli rady wojewódzkie, będące zasadniczo organami opiniodawczymi, nie są bez znaczenia dla samorządu także pod względem funkcyjnym, to tembardziej należy to stwierdzić i to w znacznie wyższym stopniu odnośnie do wydziałów wojewódzkich, którym już samo rozporządzenie organizacyjne przyznaje głos stanowczy w całym szeregu aktów, najistotniejszych dla związków komunalnych (art. 55 rozp.). Decydujący głos będzie posiadał wydział we wszystkich sprawach nadzoru nad samorządem gmin i powiatów, z wyłączeniem jedynie spraw wyborczych oraz dyscyplinarnych w stosunku do członków organów komunalnych. W wyłączonych sprawach przysługuje wydziałowi głos jedynie opiniodawczy, przyczem jednak wojewoda jest obowiązany zasięgnąć opinii wydziału.

*) „Władze administracji ogólnej po dokonanej reorganizacji”. „Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny”, zeszyt 2 z r. 1928.

Ważność powyższego urządzenia dla samorządu oceni każdy praktyczny samorządowiec. Szczególnie doniosłem jest przyznanie czynnikowi obywatelskiemu głosu stanowczego w sprawach nadzoru pod względem budżetowym i gospodarczym. W tej dziedzinie bowiem najbardziej dawała się odczuć potrzeba dopuszczenia do głosu czynnika obywatelskiego, a jednoosobowe orzecznictwo wojewody — przy najlepszych chęciach — najwięcej nastroczało wątpliwości.

Z poruszonyj dziedziny wypada podkreślić jeden szczegół, praktycznie niepomierne ważny. Oto dotychczas nadzór budżetowo - finansowy sprawował nie sam wojewoda, lecz wojewoda „w porozumieniu” z prezesem izby skarbowej. Działały więc dwa czynniki równorzędne, organizacyjnie ze sobą niesprężnięte. Stan taki dawał się dotkliwie we znaki związkom komunalnym i to zarówno pod względem techniki nadzoru, jak i merytorycznym. U prezesów izb skarbowych bowiem, działających częstokroć w oderwaniu od całości życia komunalnego w województwie, związki samorządowe nierzadko nie mogły znaleźć należytej oceny swych potrzeb i poczynań. Rozporządzenie włącza prezesów izb skarbowych w charakterze członków do wydziałów wojewódzkich, ilekroć one zabierają głos w sprawie zatwierdzenia uchwał finansowych związków komunalnych. Zyskuje na tem technika nadzoru, zyskuje i meritum sprawy, albowiem przedstawiciel władzy skarbowej, zasiadający na jednej ławie organu kolegjalnego razem z wojewodą i wybranymi przez radę wojewódzką członkami, niewątpliwie zmieni i rozszerzy swój kąpatwienia na sprawy komunalne.

Pomijając inne szczegóły, zaznaczę jeszcze rzecz zasadniczego znaczenia. Wydział wojewódzki otrzymuje głos stanowczy we wszystkich innych sprawach, poza nadzorem nad związkami komunalnymi, w których dotychczas orzekał jednoosobowo wojewoda w zastępstwie organów samorządu wojewódzkiego. I ta inowacja jest doniosłą zmianą na lepsze zarówno ze względów ogólnie - samorządowych, jak i praktycznych. Dotąd bowiem wojewoda jednoosobowo nakładał ciężary na powiaty i miasta np. na cele regulacji wód.

Mógłby ktoś podnieść zarzut (dało się go już słyszeć), że skład wydziałów wojewódzkich — 3 urzędników państwowych i 3 obywatele — sprowadza do fikcji wpływ czynnika obywatelskiego na administrację państwową. Zarzut byłby słuszny, gdyby chodziło o stworzenie organu samorządowego; chybia w zupełności — gdy chodzi o powołanie do życia kolegjum, włączonego organicznie w aparat urzędu państwowego. Założeniem tej instytucji jest współdziałanie obywateli z administracją państwową, a nie przeciwstawianie się jej. Jest ona obliczona na to, że zarówno wchodzący w skład wydziału urzędnicy, jak i obywatele wybrani, tą zasadniczą ideą rozporządzenia owiani będą ją realizować, a nie paczyć. Rzeczą Rządu będzie ten punkt widzenia egzekwować. Absurdem byłoby zaś przypuszczać z reguły jednomyślność urzędników przeciwko jednomyślności obywateli.

Odpierając możliwy zarzut, oparty na pozorach, tem silniej trzeba podnieść inny walor organizacji wydziału. Oto wchodzi doń wszystkie czynniki, które z

mocy prawa albo z mocy faktu mają coś ważkiego do powiedzenia o sprawach, należących do jego kompetencji. A więc nie tylko wojewoda — formalny piastun władzy rządowej w województwie — i wybrani obywatele, ale także — zależnie od rodzaju spraw decydowanych — przedstawiciel władzy skarbowej, z wojewodą niezespoleonej, oraz — również w zależności od rodzaju spraw — fachowi urzędnicy resortowi (lekarz, inżynier i t. d.). Ci ostatni formalnie sprawują funkcje w imieniu wojewody, jednak faktycznie — właśnie z racji swojej fachowości — w dość znacznym stopniu wywierają na sprawy (m. in. i na sprawy samorządowe) wpływ samodzielny. Wielce korzystnym wydaje mi się tedy połączenie tych wszystkich czynników w jednym organie. Poza dużymi korzyściami z punktu widzenia techniki pracy i szybkości decyzji (bezwzględnie szybciej zapadnie decyzja na posiedzeniu kolegium, na którym są reprezentowani wszyscy zainteresowani, aniżeli w drodze formułowania wniosków, referowania i biurowego „uzgadniania”) — widzę zasadniczą korzyść w tem, że współpraca wszystkich tych czynników, reprezentujących różne podejście do spraw, w jednym kolegium, przyczyni się wydatnie do lepszego wzajemnego rozumienia się i rozszerzenia kąta patrzenia na c a ł o ś ć administracji publicznej w województwie. Samorząd może na tem tylko zyskać.

IV.

Postulat przekazania organom samorządu terytorjalnego pewnych agend administracji, sprawowanej dotychczas przez urzędy państwowe, jest stale wysuwany i dyskutowany od kilku już lat. Realizacja jednak narażała wciąż bardzo poważne trudności i lekko zbliżono się do tego zagadnienia praktycznie. Trudności leżały zarówno po stronie związków komunalnych, jak i centralnych władz resortowych. Pochodziło to przede wszystkim stąd, że owo częściowe skomunalizowanie administracji państwowej rozumiano, jako przekazanie jej organom samorządu od razu wszystkim na terenie państwa i w jednym momencie. Teoretyczni zwolennicy idei przekazania przy takim postawieniu sprawy musieli się zawahać, ilekroć dochodzili do momentu wykonania.

Rozporządzenie o organizacji władz załatwia tę ważną dla samorządu i dla całej administracji publicznej sprawę w sposób skromniejszy, ale za to praktyczniejszy. Chodziło przede wszystkim o wyjście z czysto teoretycznych rozważań i stworzenie podstaw prawnych, umożliwiających przekazywanie. Cel został osiągnięty w art. 78 rozporządzenia, który postanawia, że Rada Ministrów może poruczać wydziałom powiatowym i magistratom miast wydzielonych — w s z y s t k i m albo niektórym — funkcje państwowej administracji powiatowej w dziedzinie administracji drogowej, zdrowia publicznego, weterynaryjnej, budowlanej, opieki społecznej i pośrednictwa pracy. Przekazanie następuje na czas do odwoła-

nia oraz w tym tylko wypadku, gdy zainteresowane związki komunalne zobowiążą się ustanowić odpowiednich funkcjonariuszów, których sposób przyjmowania i kwalifikacje określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami. Sposób załatwiania przekazanych spraw określi również rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami (art. 79). *).

W ten sposób najważniejsze trudności komunalizacji niektórych agend administracyjnych zostały usunięte. Omówione zastrzeżenia, dotyczące aktu przekazania, powinny wpłynąć na usunięcie dalszych trudności, które mogłyby być wysuwane zwłaszcza przez „czynniki fachowe” przy praktycznym realizowaniu zasady. Obecnie więc niema już ważniejszych przeszkód, aby wejść na drogę komunalizacji. Według mojego zdania interes publiczny wymaga, aby to uczynić jaknajrychlej.

Rozporządzenie organizacyjne przez cytowane postanowienia nie przesądza na trwałe o zakresie działania samorządu. Ustanawia ono jedynie pewną sferę agend administracyjnych, którą możnaby nazwać ruchomą: poszczególne jej dziedziny mogą należeć bądź do organów samorządu, bądź też do urzędów państwowych. Poza nią istnieje stała sfera działalności urzędów państwowych i równie stała sfera zakresu działania samorządu. Ta ostatnia nie jest w Polsce jeszcze określona definitywnie, albowiem sama organizacja samorządu jest jeszcze prowizoryczna. Ustalą ją dopiero — nietyle ustawy o ustroju samorządu, ile — po wydaniu tych ustaw i jasnym zarysowaniu struktury samorządu — ustawy, normujące poszczególne dziedziny administracyjne.

Rozporządzenie z 19 stycznia 1928 roku stwarza więc pewnego rodzaju stan przejściowy, umożliwiając bez większego ryzyka przeprowadzenie poważnych eksperymentów. Stan ten jest dla idei komunalizacji wybitnie korzystny.

Dla miast, stanowiących oddzielne powiaty, rozporządzenie z 19 stycznia 1928 r. zawiera jeszcze ponadto zasadnicze postanowienie, rozstrzygające zagadnienie tej samej kategorii. Oto według art. 76 Rada Ministrów może poruczać prezydentom miast, stanowiących samoistne powiaty (a więc zasadniczo liczących ponad 75.000 mieszkańców), wszystkie lub niektóre funkcje starostów grodzkich. Jest to więc znowu otwarcie drogi do pewnego rodzaju komunalizacji administracji państwowej w powiatach miejskich.

M. Jaroszyński.

*) Prof. Kasznica w cytowanym wyżej artykule, będąc najwidoczniej zasadniczym przeciwnikiem przekazywania obecnych funkcji administracji państwowej organom komunalnym, powiada słusznie, że omawiane postanowienia „są nowym dowodem tendencji samorządowych, ożywiających twórców rozporządzenia”.

Zdrowie publiczne

Bogactwo narodowe, w pojęciu ogólniejszem społecznie, przede wszystkim zależy od wydajności pracy poszczególnych jednostek w skład jego wchodzących. Jeśli społeczeństwo składa się z jednostek silnych i zdrowych, zdolnych do pracy i wszelkiej twórczości, to ono zapewni z łatwością pomyślność powszechną i swą produkcją potrafi utrzymać na stopie odpowiedniej życie materialne i kulturalne. Dlatego też na zdrowie, jako na podstawę tej pomyślności, szczególną należy zwrócić uwagę; działalność państwa na tem polu nie wystarcza, nie może ono i nie potrafi zaspokoić tych potrzeb — rola samorządu tutaj jest już dawno przesądzona. Samorząd jest tem, czem ojciec i matka są dla swych dzieci: może on ogarnąć całokształt tych zagadnień i wniknąć w najelementarniejsze potrzeby, które często stanowią o pomyślności i odpowiednim rozwoju danego zbiorowiska ludzkiego. Działalność samorządu w tym zakresie wykazuje coraz to nową żywotność i twórczą inicjatywę.

Dotychczas życie już zdążyło wykazać, że samorządy są głównymi organami społeczeństwa i państwa, przeznaczonemi do zachowania zdrowia publicznego, a przede wszystkim do przeciwdziałania, co jest najważniejsze, wszelkim chorobom, które zdrowiu temu zagrażają.

Polityka zdrowotności w samorządach za naczelne zadanie powinna postawić przeciwdziałanie czynnikom wpływającym szkodliwie na zdrowotność, potem zaś leczenie jako smutną konieczność. Z tego też punktu wyjścia należy rozpatrywać działy poszczególne.

Sprawa zdrowotności zależy od wielu czynników, w pierwszej zaś mierze od otoczenia, mieszkania, wody, żywności i życia fizycznego młodzieży. Jeśli chodzi o otoczenie, w którym żyje ludność, to na tem polu samorządy winne rozwinąć działalność na szeroką skalę, gdyż potrzebne tutaj są wielkie nakłady pracy i pieniędzy, które rozplanować należy na czas dłuższy. Osuszanie moczarów, regulacja rzek, zadrzewienie, budowa bruków, wymagają nie tylko środków finansowych, lecz i odpowiedniej polityki w związku z całokształtem polityki gospodarczej kilku powiatów, całego województwa a nawet i państwa.

Mieszkanie, jako miejsce, w którym koncentruje się życie ludzkie, należy oddać bacznej pieczy; nie wystarczy tylko przestrzeganie samych przepisów budowlanych. Należy dbać o zachowanie możliwie czystego powietrza, utrudniając w ten sposób warunki dla łatwego rozwoju bakterii chorobotwórczych, a więc usuwać nieczystości do odpowiednich na ten cel przeznaczonych dołów, budować wychodki, ścieki, przeprowadzać dezynfekcje i spalanie śmieci i t. p. Z zagadnieniem tem ściśle łączy się sprawa dobrej wody.

Ważność dobrej wody rozumieją wszyscy. Zadaniem samorządu i władz administracyjnych jest dopilnować ścisłego przestrzegania przepisów w przedmiocie budowy i utrzymania studzien, przesyłać do państwowych zakładów do badania wodę podejrzaną, zamykać studnie zawierające szkodliwą wodę dla zdrowia i przychodzić z pomocą przy urządzaniu studzien. Nie-

zmierne ważną rzeczą jest zapewnienie ludności odżywiania się artykułami zdrowymi. W tym celu samorządy winne zająć się nie tylko przestrzeganiem przepisów sanitarnych i wprowadzaniem ich w życie, ale i dostarczaniem możliwie najodpowiedniejszych produktów. Skierować więc należy uwagę na czystość w rzeźniach miejskich, jatkach, sklepach spożywczych, a gdzie możliwe to i na własną rękę prowadzić zakłady zaopatrywania, stwarzać kursy i szkoły gospodarstwa domowego, walczyć z alkoholizmem i t. d.

Ludność nasza góruje nad ludnością zachodnio - europejską liczbą urodzin. Niestety śmiertelność wśród dzieci jest bardzo wielka. Aby usunąć to zło, należy silną i troskliwą opieką otoczyć życie fizyczne matek, dzieci i młodzieży. Zająć się trzeba odpowiedniemi ich odżywianiem i stwarzaniem warunków higienicznych. Zakładanie tak zw. „kropli mleka”, żłobków, poradni dla matek, dało już dodatnie wyniki. Samorządy powinny zakładać i popierać tego rodzaju instytucje nie tylko po miastach, jak to dzieje się przeważnie obecnie, lecz po osadach i większych wsiach.

Wielkie zadanie mają gminy do spełnienia, przez zaopiekowanie się dziećmi starszemi, a więc dziatwą szkolną, gdyż młodzież w tym wieku ma organizm bardzo podatny na wszelkiego rodzaju szkodliwe wpływy. Roztoczenie tu opieki lekarskiej ma pierwszorzędne znaczenie, gdyż lekarz, oglądając dziecko, może zauważyć w porę początki jakiejś choroby lub wady w rozwoju i dając wskazówki rodzicom i nauczycielom, może zapobiec dalszemu rozwojowi anomalji. Jednakże to nie wystarczy, trzeba stworzyć takie warunki, które dawałyby gwarancję, iż młodzież rozwijać się będzie odpowiednio: należy dbać o sale szkolne, więc o dostateczną ich wielkość, oświetlenie i wentylację, budować boiska na gry i zabawy, dzieci słabo rozwijające się odżywiać, uczyć higieny i poddawać częstym oględzinom lekarskim. Okres wakacyjny powinien być wykorzystany z całym zrozumieniem i sumiennością; samorządy muszą się interesować organizowaniem i subsydjowaniem kolonji letnich, półkolonji, letnich obozów stałych i ruchomych, aby tam dziecko mogło nabrać sił nowych i zahartować je.

Po tej linii winna iść i celowa propaganda — gdy zaś ludność zrozumie i oceni dobroczynne skutki tej działalności, to sama wesprze samorządy w ich zamierzeniach i wspólnie osiągać będzie dodatnie wyniki.

Niezdolność człowieka do pracy wywołana przez chorobę jest olbrzymią stratą nie tylko dla niego samego; jest jednocześnie stratą dla rodziny i stratą zarazem dla ogółu. Z tych względów w interesie chorego, jego rodziny a także w interesie ogółu leży, aby chory zdrowie jak najprędzej odzyskał. Jednakże, aby sprostać temu zadaniu, niezbędną rzeczą są odpowiednio urządzone szpitale, w których chory znalazłby się w warunkach lepszych, niż w domu. Dlatego też w miarę podnoszenia się oświaty i kultury, coraz silniej odczuwa się potrzeba dobrze urządzonych szpitali, domów dla ozdrowieńców i domów dla nieuleczalnych.

Samorządy miejskie, powiatowe, wojewódzkie mają u nas wdzięczne pole do działania w zakresie profilakty-

ki, aby przez zmniejszenie liczby zachorowań zrównać się z krajami zachodnio - europejskimi.

Samorządy muszą utrzymywać przychodnie, ambulatorja, gdzie ludność okoliczna, zasięgając rad i wskazówek lekarzy, mogłaby tłumić groźniejsze epidemie w zarodku i nie dopuścić ich do rozpowszechniania się. Na tem polu propaganda i uświadomianie ludności wiele działać mogą.

Jednocześnie samorządy mieć powinny pewną liczbę odpowiednio wyszkolonych ludzi, którzy mogliby robić dezynfekcje i sprawować funkcje organizacji wywiadowej, aby o każdym wypadku zachorowania na chorobę zakaźną dowiadywać się w porę i móżdź przedsiębrać środki zaradcze.

Akcja szczepienia ochronnego i pomocy akuszerjnych, tak ważnych nawet w najmniejszym ugrupowaniu ludzi, powinna być przez samorządy wspierana i zorganizowana, czy to przez intensywną działalność w zakresie szczepienia ochronnego, czy to przez udzielanie stypendji dla kandydatek na kurs położniczy i większych subwencji przeznaczonych na te cele.

Kończąc ten krótki opis, śmiało możemy twierdzić, że prawa i obowiązki samorządów względem zdrowia ludności należą do najpoważniejszych, gdyż zdrowie i stan jego w każdym kraju stanowią jeden z najważniejszych problematów w programie społecznym i państwowym.

A. Zubowicz.

Samorząd u obcych

FINANSE KOMUNALNE W AUSTRJI.

Finanse komunalne opierały się w Austrii przedwojennej głównie na dodatkach do podatków państwowych. Obecnie gminy otrzymują od państwa część podatków państwowych, pobieranych na danym obszarze, a mianowicie: 25% podatku dochodowego, zarobkowego i korporacyjnego, 40% podatku od przeniesienia własności nieruchomości, 15% podatków od piwa, wina i wódki, 80% podatku od win musujących i 20% od obrotu towarowego. Uprawnienia gmin w dziedzinie poboru samoistnych podatków są bardzo ograniczone. W wyjątkowo korzystnym położeniu pod tym względem znajduje się miasto Wiedeń, które jest nietylko gminą miejską, ale stanowi równocześnie kraj, wchodzący w skład państwa związkowego i jako taki posiada prawo nakładania podatków w ramach ustawy o ustroju finansów i pod kontrolą rządu związkowego, któremu przysługuje w poszczególnych wypadkach prawo „veta”.

Charakterystyczną cechą gospodarki miasta Wiednia jest ożywiona działalność w dziedzinie budowy mieszkań. Działalność tę należy zawdzięczać częściowo zarządowi miasta, częściowo austriackiej ustawie o ochronie lokatorów, która prawie zniosła komorne. Na mocy tej ustawy właściciele domów otrzymują 50% przedwojennego komornego, a do utrzymania domu w należytym porządku oraz do pokrywania bieżących wydatków i kosztów ubezpieczeń są zobowiązani lokatorowie. Wskutek tego koszty utrzymania znacznie spadły i robotnicy przy stosunkowo niskich płacach mogą zachować określoną stopę życiową. Wskutek powyższej ustawy o ochronie lokatorów kapitał prywatny zaprzestął budowy nowych mieszkań, a sprawą tą musiały się zająć gminy. Gminy jednak nie mogły pobierać wyższych czynszów od lokatorów, aniżeli dawni właściciele domów. Chodziło więc o inwestowanie olbrzymich kapitałów w nierentujących się przedsiębiorstwach. Kwestję tę można było w ten sposób rozwiązać, że potrzebne na budowę środki zebrano z podatków. Tak też postąpiło miasto Wiedeń, które w ciągu 5 lat zbudowało i oddało prawie że do darmowego użytku 25.000 miesz-

kań. Równocześnie zbudowano cały szereg budynków publicznych (łaznie, szpitale) oraz kolonij w okolicy miasta. Tę politykę miasto Wiedeń prowadzi w dalszym ciągu i 25% wydatków budżetowych stanowią wydatki na budownictwo. Drugą pozycję w budżecie zajmują wydatki na szkolnictwo, trzecią na zdrowotność. (Wl. Woytinsky — Die Welt in Zahlen).

OPIEKA DENTYSTYCZNA W SZKOŁACH.

W jesieni r. ub. powiat Ilfeld (Prusy) polecił dwom dentystom zbadać zęby u dzieci szkolnych. Wyniki przeprowadzonych badań są następujące: z liczby 1831 zbadanych dzieci tylko 170 dzieci posiada zdrowe zęby, 2566 zębów należy usunąć, a 1399 zębów wymaga leczenia dentystycznego i założenia plomb. Ponieważ rodzice niezawsze zdają sobie sprawę z tego, jak ważnym dla zdrowia i rozwoju dziecka są zdrowe zęby, przeto powiat Ilfeld zawarł umowę z Kasą Chorych, na mocy której Kasa Chorych będzie przeprowadzała leczenie chorych zębów u dzieci dwóch najstarszych roczników. Wynikłe stąd koszty pokrywa Kasa Chorych za dzieci, których rodzice są członkami Kasy, za dzieci zaś, których rodzice nie są ubezpieczeni — powiat.

BIBLIOTEKA WĘDROWNA W MONACHJUM.

Dyrekcja biblioteki miejskiej w Monachjum wpadła na dobry pomysł dostarczania dobrej książki czytelnikom dzielnic, w których nie zdołano dotąd urządzić dzielnicowej biblioteki publicznej, a których odległość od centrum miasta utrudnia w znacznym stopniu korzystanie z miejskiej biblioteki publicznej. W tym celu dyrekcja biblioteki weszła w porozumienie z dyrekcją tramwajów i ta ostatnia dała do dyspozycji bibliotece miejskiej wagon motorowy, w którym urządzono bibliotekę wędrowną. Wagon - biblioteka zatrzymuje się w poszczególnych dzielnicach na bocznicach linii tramwajowej lub na stacjach węzłowych i biblioteka w ciągu określonej ilości godzin jest czynną, wypożyczając książki mieszkańcom danej dzielnicy.

ZBIOROWA POŻYCZKA DLA SAMORZĄDÓW W NIEMCZECH.

Obecnie w Niemczech czyni się przygotowania, celem zaciągnięcia na rynku amerykańskim zbiorowej pożyczki w wysokości 600.000.000 Mk., przeznaczonej dla gmin. Na początku obrad nad pożyczką napotkano na duże trudności z powodu rozbieżności zapatrywań w sprawie polityki pożyczkowej. Istnieje przypuszczenie, że gminy nie uzyskają pożyczki bez przyznania prawa kontroli gospodarki finansowej gmin. Dotąd nie ustalono, na czym ma polegać ta kontrola i kto ją ma wykonywać.

KREDYT KOMUNALNY W NIEMCZECH.

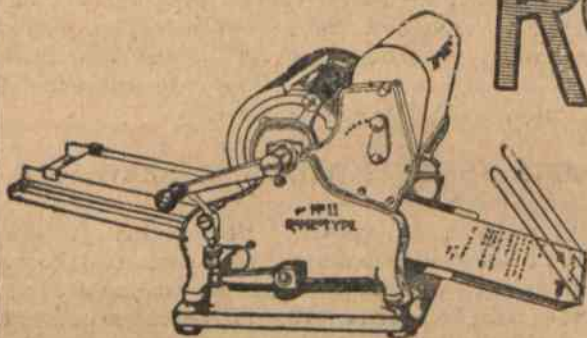
Związek komunalnych kas oszczędności udzielił związkom komunalnym w r. 1926 i 1927 za pośredni-

ctwem swej instytucji centralnej długoterminowego kredytu w łącznej sumie 300.000.000 Mk. zebranych z pożyczek wewnętrznych i zagranicznych, oraz kredytu krótkoterminowego w wysokości około 60.000.000 Mk. Emisja obligacji przez instytucję centralną związku komunalnych kas oszczędności nie napotyka w ostatnich miesiącach na rynku na duży popyt i z rozpisanej 7% pożyczki samorządowej osiągnięto 6.000.000 Mk, a z 8% pożyczki — 14.000.000 Mk. Dlatego też związek komunalnych kas oszczędności czyni zabiegi w kierunku zmiany postanowień pruskiego rozporządzenia z 1912 r., na mocy którego 3/5 funduszków niepełnoletnich muszą być ulokowane w obligacjach państwowych. Dla pożyczek komunalnych pozostają tylko 2/5, co wpływa ujemnie na zbyt obligacji komunalnych.

F. B.

Niezbędne w każdym Biurze i Urzędzie

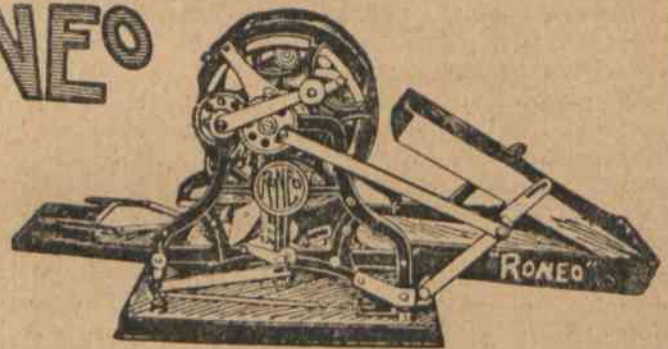
DRUKARKA

Łatwe składanie czcionek, trwałość, prostota konstrukcji — oto wybitne zalety tej maszyny

RONEO

POWIELACZ

Z jednego egzemplarza napisanego na matrycy, daje tysiące znakomitych odbitek listów, okólników, wykazów, rysunków i t. p.

Tow. BLOCK-BRUN, Sp. Akc. WARSZAWA—HOTEL BRISTOL

Oddziały: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno, Gdańsk.

Z życia samorządu

SPROSTOWANIE.

Przy umieszczeniu opisu Związku Elektryf. (Samorząd Nr. 16) zasza o tyle nieścisłość, że pod fotografią starosty Prądyńskiego podano: „Prezes Związku Elektr. Chelmno — Świecie — Toruń”, gdy tymcz. winno brzmieć: „Brodnica-Działdowo-Lubawa—Wąbrzeźno”. Starosta dr. Prądyński był do roku ubiegłego prezesem Zw. Elektr. Chelmno — Świecie — Toruń, od tego czasu prezesem tegoż Związku jst starosta Ossowski.

ZWIĄZEK POWIATÓW POMORSKICH.

(F.) Zarząd Związku Powiatów Województwa Pomorskiego odbył w dniu 20 kwietnia r. b. posiedzenie, na którym m. i. ustalił wytyczne dla organów powiatowych związków komunalnych w związku z reorganizacją komunalnych kas oszczędności, przeprowadzoną stosownie do rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 13 kwiet-

nia 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 339 — wzgl. rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dnia 26 marca r. b. — Dz. U. R. P. Nr. 44 poz. 424. — Celem utrzymania jednolitej organizacji tych Kas w obrębie Województwa, ustalił Zarząd równocześnie szczegółowy projekt statutu, który w najbliższych dniach otrzymają Wydziały Powiatowe.

Pozatem ustalił Zarząd projekty: statutu, regulującego stosunki służbowe (prawa i obowiązki) pracowników powiatowych, statutu o opłatach od umów o przeniesienie własności nieruchomości (modyfikacja ostatnio wymienionego statutu stała się konieczna ze względu na zmianę dotychczasowych przepisów, dokonana rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22 marca r. b. — Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 335), oraz statutu o świadczeniach rzeczowych na rzecz gmin.

W związku z wprowadzeniem przez komuny nowej instrukcji kasowo - rachunkowej postanowił Zarząd rozszerzyć z dniem 1 czerwca r. b. biuro Związku i utworzyć specjalny referat rachunkowo - rewizyjny, którego zadaniem będzie udzielanie wszelkich

Kurs dla rachmistrzów biur Wydziałów Powiatowych, urządzony przez Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego w okresie 19 — 24 marca r. b. W kursie wzięło udział 46 pracowników, delegowanych przez 43 Wydziały Powiatowe. Sprawozdanie z kursu zostało zamieszczone w Nr. 14 „Samorządu“.

informacyj co do kasowości i rachunkowości oraz przeprowadzania rewizji kas komunalnych.

Niezależnie od powyższych spraw rozpatrywał Zarząd kwestię opłat za nadmierne zużycie dróg na rzecz powiatów i gmin wiejskich, dalej: sprawę zawarcia przez Wydziały Pow. z Automobilklubem Polsk. umowy w przedmiocie ustawiania i utrzymywania znaków ostrzegawczych i informacyjnych na drogach powiatowych, sprawę pobierania w gminach wiejskich podatku od budynków (na pokrycie wydatków, połączonych z utrzymywaniem publicznych szkół powszechnych), sprawę ustalania klucza podziału kosztów utrzymania tych szkół, kwestję ubezpieczenia akuserek obwodowych, sprawę kredytów rolnych (na zasiewy) oraz kwestię elektryfikacji powiatów.

Jako termin odbycia trzeciego walnego zebrania ustalił Zarząd dzień 16 czerwca r. b.; zebranie to odbędzie się w Gdyni.

BUDŻET SEJMIKU ŚWIĘCIAŃSKIEGO NA ROK 1928/29.

Sejmik Święciański uchwalił budżet na rok 1928/29 w następujących ogólnych cyfrach:

Wydatki.

Nazwa działu	Wydatki	Wydatki	Razem
	zwyczajn.	nadzwycz.	
	Zł.	Zł.	Zł.
I. Administracja ogólna	77.416,57	—	77.416,57
II. Majątek komunalny	1.600,—	—	1.600,—
III. Przedsiębiorstwa komun.	—	15.000,—	15.000,—
IV. Spłata długów	19.190,90	—	19.190,90
V. Drogi i place publiczne	182.758,64	70.000,—	252.758,64
VI. Oświata	14.160,—	—	14.160,—
VII. Kultura i sztuka	2.700,—	—	2.700,—
VIII. Zdrowie publiczne	50.288,32	16.000,—	66.288,32
IX. Opieka społeczna	46.271,63	—	46.271,63
X. Popieranie rolnictwa	113.610,33	—	113.610,33
XI. Popier. przemysłu i handlu	41.758,17	—	41.758,17
XII. Bezpieczeństwo publiczne	3.000,—	—	3.000,—
XIII. Świadczenia na rzecz innych Związków Komun.	10.000,—	—	10.000,—
XIII. Różne	925,—	—	925,—
Razem . . .	563.679,56	101.000,—	664.679,56

Dochody.

Nazwa działu	Zł.
I. Majątek komunalny	35.648,60
II. Przedsiębiorstwa komunalne	15.098,47
III. Subwencje i dotacje	75.794,—
IV. Zwroty	2.500,—
V. Opłaty administracyjne	10.100,—
VI. Opłaty za korzystanie z urządzeń komunal.	26.800,—
VII. Dopłaty	5.000,—
VIII. Udział w podatkach państwowych	18.480,—
IX. Dodatki do podatków państwowych	239.053,15
X. Podatki samoistne	144.579,34
XI. Różne	626,—
XII. Pożyczki	101.000,—
Razem . . .	664.679,56

OBWODY WÓJTOWSKIE W WOJ. POZNAŃSKIM

Rozporządzenie Prezydenta z dn. 19-go stycznia r. b. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej skasowało w woj. Poznańskim t. zw. komisariaty obwodowe z komisarzami mianowanymi na czele i wprowadziło t. zw. obwody wójtowskie na wzór będących w woj. Pomorskim. Wynikła stąd potrzeba przeprowadzenia reorganizacji.

Sejmik pow. leszczyńskiego na posiedzeniu w dn. 3-m kwietnia r. b. zajmował się sprawą podziału powiatu na wójtostwa. Sejmik więc uchwalił na wniosek Wydziału Powiatowego stosowny podział powiatu na 6 obwodów, ustalił nazwiska kandydatów na wójtów, oraz przejął koszty okręgów wójtowskich na budżet pow. związku komunalnego, jak to było poprzednio także i z wydatkami komisariatów obwodowych. Są to wydatki rzeczowe, oraz na utrzymanie wójtów obwodowych. Pensje komisarzy obwodowych pokrywane były przez Skarb Państwa, zaś obecnie wójtowie pełnią swe funkcje honorowo.

Sejmik uchwalił dla każdego obwodu wójtowskiego statut w brzmieniu następującem:

„Na zasadzie § 51 ordynacji powiatowej z dnia 13.XII.1872 r. wydaje się po wysłuchaniu zainteresowanych na propozycję Wydziału Powiatowego następujący statut:

§ 1. Wydział Wójtowski obwodu Wójtowskiego składa się:

1) z wójta jako przewodniczącego.

2) z..... członków jako to:

- a) po 2 przedstawicieli gmin większych,
- b) po 1 przedstawicielu gmin mniejszych,
- c) z 2 przedstawicieli większych obszarów dworskich,
- d) po jednym przedstawicielu mniejszych obszarów dworskich.

§ 2. a) Każdą z gmin pod a p. 2 § 1 zastępuje sołtys i latami służby najstarszy ławnik, przy równem zaś starszeństwie służbowem ławników starszy wiekiem.

b) Zastępstwa każdej z gmin pod b p. 2 § 1. dokonuje sołtys.

c) Obszary dworskie pod c i d p. 2 § 1 zastępują przełożeni obszarów dworskich.

Z POWIATU RAWA RUSKA.

1) Dnia 31 marca 1928 r. uruchomioną została komunalna Kasa Oszczędności powiatu Rawa Ruska, która już obecnie przychodzi ze znaczną pomocą rolnikom, dając im tani kredyt na za-

siwy wiosenne, ponadto robi starania o uzyskanie funduszków na pomoc dla drobnego przemysłu i rękodziel oraz na odbudowę.

2) W czasie między 18 a 23 kwietnia odbywa się w Rawie Ruskiej powiatowy kurs dla pisarzy gminnych tutejszego powiatu celem zaznajomienia ich z nowszymi ustawami i rozporządzeniami.

3) Zarząd powiatu czyni energiczne starania celem uzyskania półmilionowej pożyczki celem ukończenia budowy dróg rozpoczętej przed wojną.

CEGIELNIA POW. ZW. KOM. W RÓWNEM.

Sejmik pow. rówieńskiego na zebraniu w dn. 25-m kwietnia r.b. uchwalił projekt budowy cegielni obok m. Równego, przedstawiony przez Wydział Powiatowy. Cegielnia ma mieć za zadanie zaopatrzenia najbliższych okolic w tanią cegłę, której brak daje się bardzo odczuwać. Nadto cegielnia dostarczy materiałów do budowy projektowanych przez sejmik lecznicy dla zwierząt, oraz ambulatorjów.

Cegielnia jest projektowana jako przedsiębiorstwo rentujące się, dlatego też ma być urządzona według wymagań najnowszej techniki. Koszt obliczony jest na 600.000 złotych. Obecnie prowadzone są już badania terenów, oraz wszczęte zostały starania o sfinansowanie projektu.

K o m u n i k a t y

ZJAZD KASY EMERYTALNEJ.

Na mocy uchwały Rady Nadzorczej Kasy Emerytalnej Pracowników Samorządowych z dnia 31 marca r. b. ustalone zostało na dzień 20 maja b. r. *Walne Zgromadzenie Delegatów Kasy.*

Na porządku dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Zarządu.
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
- 3) Likwidacja Kasy.

Obrady odbywać się będą w lokalu Kasy przy ul. Kredytowej 16, m. 20 w Warszawie.

Par. 56 statutu wymaga do powzięcia uchwały likwidacyjnej obecności kwalifikowanej większości $\frac{2}{3}$ delegatów.

Z KASY EMERYTALNEJ PRACOWNIKÓW SAMORZĄDOWYCH.

W dniu 31 marca r. b. odbyło się pod przewodnictwem viceprezesa p. St. Gliszczyńskiego posiedzenie Rady Nadzorczej Kasy Emerytalnej.

Jak wynika ze złożonego przez Zarząd sprawozdania, stan Kasy na koniec I kwartału b. r. przedstawia się w skróceniu jak następuje:

Stan czynny:

Kasa i rach. à vista	zł. 7.362.85
Lokaty w Związkach Komun.	280.999.70
Papiery procentowe	33.274.45
Pożyczki członkom ubezpieczonym	9.036.65

Koszty administracyjne	2.652.46
Inne rachunki	3.446.36

Razem 336.772.47

Stan bierny:

Kapitał Emerytalny	zł. 261.967.53
Fundusz Specjalny	22.267.40
Sumy Przechodnie	14.398.97
Procenty	38.138.57

Razem 336.772.47

Ponieważ było to pierwsze w roku bieżącym posiedzenie Rady, przeto rozpatrywano również rezultaty finansowe roku 1927. Okazało się przytem, iż w roku tym osiągnięto pokrycie wydatków o charakterze administracyjnym z nadwyżki oprocentowania ponad stopę techniczną (6%). Budżet wydatków nie został w roku ubiegłym wyczerpany.

Dłuższą dyskusję przeprowadziła Rada nad położeniem instytucji w związku z obowiązującymi przepisami o ubezpieczeniu Prac. Umysłowych oraz faktem niewydanania zapowiedzianego Rozp. Pr. Rzplitej o ubezpieczeniu Prac. Samorządowych. Ustalono, iż należy wszcząć przygotowania do likwidacji instytucji. W związku z tem polecono Zarządowi nawiązanie w tej sprawie kontaktu z Min. Pracy i Op. Społ. jako władzą nadzorczą. Poza tem omawiano kwestję rozlokowania funduszków Kasy, ustalając, iż wobec zamierzonej likwidacji należy sprowadzić udzielone Związkom Komunalnym pożyczki do terminu 30 czerwca b. r.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Ankieta finansów gmin wiejskich

Dla scharakteryzowania całokształtu działalności terytorjalnych związków prawa publicznego nie można posługiwać się jedynie danymi, dotyczącymi dochodów i wydatków państwowych, należy brać również pod uwagę dochody i wydatki istniejących poza państwem samorządów terytorjalnych, jak gmin wiejskich i miejskich, powiatów a także dochody i wydatki samorządu wojewódzkiego — po powołaniu go do życia.

Dlatego też Główny Urząd Statystyczny zamierza w roku bieżącym opracować dochody i wydatki wszystkich terytorjalnych związków prawa publicznego za okres budżetowy od 1 kwietnia 1927 r. do 31 marca 1928 roku.

Surowy materiał, który Główny Urząd Statystyczny w tym celu ma zamiar wykorzystać, będzie dwójakiego rodzaju: ankieta i odpisy zamknięć rachunkowych.

Ankieta, a właściwie formularze dochodów i wydatków, zostaną za pośrednictwem wydziałów powiat., rozesłane do gmin wiejskich i miast do 20 tys. mieszkańców, celem wypełnienia. Natomiast dochody i wydatki samorządów, gospodarka których jest bardziej skomplikowaną, jak powiatowych związków komunalnych i miast ponad 20 tys. mieszkańców, jak również starostw krajowych zostaną opracowane na podstawie odpisów zamknięć rachunkowych.

Zdając sobie sprawę, że przy wypełnianiu ankiety, pomimo istniejących rozporządzeń i okólników, lokalny personel urzędniczy będzie miał niemałe trudności do pokonania, szczególnie w gminach wiejskich, postaramy się omówić układ formularza (ankiety), oraz wskazać na niewłaściwe zaliczanie niektórych pozycji dochodowych i rozchodowych do rubryk ankiety, co dość często napotykalśmy w dotychczasowej praktyce.

Układ formularza dochodów i wydatków gmin wiejskich został dostosowany do wzoru podanego w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 czerwca 1926 (D. U. R. P. Nr. 75) i tylko w kilku przypadkach, o których będziemy mówili niżej, zachodzą pewne odstępstwa zresztą konieczne z punktu widzenia zasad przyjętych przez Główny Urząd Statystyczny.

Dochody i wydatki dzielą się na rzeczywiste i sumy obrotowe (przechodnie), z których pierwsze zostały podzielone na trzy zasadnicze grupy: zaległe, zwyczajne i nadzwyczajne.

Wydatki zaległe stanowią grupę rozchodów, do której należy zaliczać wszystkie wydatki, które winny były być uskutecznione w okresie ubiegłym, jednak dzięki trudnościom finansowym lub od przyczyn od gminy niezależnych zostały dopiero pokryte w okresie bieżącym. W formularzu należy do tej rubryki wliczyć wszelkie wydatki gminy, które powstały i miały być uiszczone przed 1 kwietnia 1927 r., a zostały uregulowane w okresie od 1.4.27 r. do 31.III.1928 r.

Do wydatków zwyczajnych należy zaliczać wydatki wywołane potrzebą zabezpieczenia normalnego fun-

cjonowania aparatu administracyjnego (np. kupno i uzupełnienie umeblowania biurowego, kupno ksiąg i t. p.), jak również do wydatków zwyczajnych zalicza się wszelkie wydatki związane z utrzymaniem majątku komunalnego, urzędzeń i zakładów dobra publicznego.

Pojęcie wydatku nadzwyczajnego jest, naszym zdaniem, dostatecznie wyjaśnione ustępem drugim § 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 czerwca 1926 r. (D. U. R. P. Nr. 75), w myśl którego do wydatków nadzwyczajnych należy „zaliczyć wydatki na powiększenie majątku komunalnego, budowę, rozszerzenie, rekonstrukcję i kapitalny (gruntowny) remont urzędzeń i zakładów dobra publicznego oraz przedsięwzięcia, pozatem wszystkie wydatki nie związane z normalnym tokiem gospodarki komunalnej (np. wydatki poniesione w związku z żywiołowymi klęskami, bezrobociem, powodzią i t. p.), oraz wydatki na przedterminowe spłaty długów”.

W dziale sumy obrotowe (przechodnie) należy zamieścić wszystkie dochody i wydatki, będące wynikiem manipulacji czysto buchalteryjnych, oraz pozycje przechodnie, nie mające żadnego wpływu na majątek gminy.

Tutaj w pierwszym rzędzie należy zaliczyć w dochodach podatki pobrane na rzecz powiatowego związku komunalnego, w wydatkach zaś kwotę przekazanych powiatowi podatków.

Należy tu również zamieszczać sumy pobranych i przekazanych Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Wzajemnych składek ubezpieczeniowych. Nie można natomiast umieszczać tu dochodów, powstałych z tytułu wykonania przez gminę na rzecz powiatu względnie P. Z. U. W. czynności, a mianowicie, sumy zwrotu kosztów za ściągnięcie, w wypadku pierwszym podatku, w wypadku drugim składki ogniowej, kwotę tego zwrotu należy podać w odnośnej pozycji wyszczególnionej w dziale „zwroty”. Wydatki zwyczajne i nadzwyczajne zostały podzielone na działy, które z kolei dzielą się na pozycje.

Pierwszy dział stanowią wydatki na administrację ogólną i składają się z dziewięciu pozycji.

Brzmienie zamieszczonych w tym dziale pozycji jest tak wyczerpujące, że dłuższe omówienie jest bezcelowe. Jedynie poczynimy pewne uwagi do pozycji: „utrzymanie urzędów stanu cywilnego” i „utrzymanie stójki gminnej, poczty i listonosza”.

Pierwsza z wymienionych pozycji dotyczy wyłącznie gmin wiejskich województw zachodnich, przy wypełnianiu więc formularzy przez gminy pozostałych dzielnic w rubryce tej winna być kreska.

Pozycję drugą wymieniamy tylko dlatego, że do tej rubryki formularza należy wliczyć również wydatek na utrzymanie koni gminnych (taboru gminnego).

Dział drugi wydatków, majątek komunalny, obejmuje rozchody na utrzymanie urzędzeń i przedmiotów

majątkowych nie przeznaczonych dla celów administracyjnych i nie oddanych do powszechnego użytku publicznego, jak również nie zaliczonych do przedsiębiorstw.

Do działu tego należy zaliczać wydatki na utrzymanie lasu, pastwisk, targowicy, domów czynszowych i t. p., natomiast wydatek na utrzymanie pomieszczenia kancelarii urzędu gminnego należy podać w rubryce wydatków rzeczowych (rubr. 2 formularza) działu pierwszego (administracja ogólna).

W grupie wydatków „deficyty przedsiębiorstw” zamieszcza się tylko stratę przedsiębiorstwa, ustaloną w jego rachunku strat i zysków.

Błędem natomiast będzie wpisywanie do tego działu rozchodów związanych z organizacją przedsiębiorstwa, jego rozszerzeniem t. j. wydatków inwestycyjnych, które muszą być podane w grupie wydatków nadzwyczajnych w jednej z wolnych rubryk działu „Inne wydatki nadzwyczajne” z podaniem brzmienia pozycji.

Pod spłaty długów, podanych w grupie wydatków zwyczajnych, należy rozumieć spłatę pożyczek, amortyzacja których odbywa się według ustalonego planu, jest więc przewidywane co rok umorzenie pewnej części zobowiązania (długu). Z tego wynika, że przedterminowe oraz jednorazowe spłaty większych pożyczek należy zaliczać do identycznie brzmiącej pozycji (działu) wydatków nadzwyczajnych.

Oprocentowanie zaś wszelkich długów należy podać w rubryce procenty działu zwyczajnego spłaty długów; w niej nawet muszą być zamieszczone odsetki (procenty) zapłacone przez gminę od pożyczek zaciągniętych i spłaconych w tym samym okresie budżetowym, wówczas gdy wydatek na spłatę takiej pożyczki nie może być podany ani w wydatkach względnie dochodach zwyczajnych, ani nadzwyczajnych, lecz właściwe jego miejsce będzie w sumach obrotowych.

Do działu wydatków na oświatę, tak zwyczajnych, jak i nadzwyczajnych, należy włączyć wydatki gminnych rad i związków szkolnych. Dotyczy to oczywiście gmin wiejskich województw południowych i zachodnich, na terenie których istnieją powyższe organizacje.

Wydatki na drogi i place, sztukę i kulturę, zdrowotność, opiekę społeczną i popieranie rolnictwa nie wymagają szerszego omówienia, bowiem brzmienie zamieszczonych w formularzu pozycji tych działów jest jasne. Jedynie przy wpisywaniu sum do tych działów musimy zastanowić się nad tem, czy dany wydatek jest o charakterze zwyczajnym, czy nadzwyczajnym.

W grupie (dziale) wydatków na bezpieczeństwo publiczne może nasuwać pewne niejasności pozycja „koszty utrzymania policji gminnej”. Otóż rubryka ta będzie wypełniana tylko przez gminy woj. południowych, które utrzymują specjalną policję gminną.

Niewłaściwym natomiast będzie wpisywanie do tej pozycji sum wydatkowanych na utrzymanie policji państwowej (mamy na myśli zwrot kosztów utrzymania policji państwowej za lata ubiegłe, rozłożony przez państwo na raty), wydatek na ten cel musi być podany w rubryce „zwrot kosztów utrzymania policji państwowej”

w dziale „świadczenia na rzecz innych związków komunalnych i państwa”.

Z kolei przechodząc do omówienia wydatków, ujętych w osobną grupę pod nazwą „świadczenia na rzecz innych związków komunalnych i państwa”, musimy zaznaczyć, że Główny Urząd Statystyczny, wprowadzając ten dział rozchodów, poczynił odstępstwo od wzoru podanego w rozporządzeniu.

Odstępstwo to zostało uczynione celem ześrodkowania w jednym dziale wszystkich rozrachunków między związkami prawa publicznego.

Niezgodność zatem polega na tem, że Główny Urząd Statystyczny dodaje w tym dziale rubryki, a mianowicie: „zwrot kosztów utrzymania policji państwowej”, „zwrot kosztów państwu za wymiar i pobór podatków”, „zwrot kosztów utrzymania chorych w szpitalach obcych” i „zwrot kosztów utrzymania biednych w zakładach obcych”. Dwie pierwsze pozycje nie wymagają bliższych wyjaśnień, zresztą o wydatkach na utrzymanie policji państwowej mówiliśmy już poprzednio.

Wymagają natomiast bardziej ścisłego określenia wydatki, które będą wpisywane do dwóch pozostałych rubryk.

Do pozycji zwrot wydatków (kosztów) za utrzymanie chorych w szpitalach obcych winny być zaliczone sumy zapłacone bezpośrednio szpitalom, względnie za pośrednictwem odnośnego zarządu związku komunalnego z funduszy własnych gminy. Przeciwstawieniem tej pozycji jest zamieszczona w formularzu w dziale „sumy obrotowe (przechodnie)” rubryka o podobnym prawie brzmieniu „zwrot szpitalom kosztów kuracyjnych ściągniętych bezpośrednio od osób zainteresowanych”. Tej pozycji powinna odpowiadać suma, którą gmina uiszcza szpitalom za leczenie chorych nie z własnych funduszy, lecz pobrała bezpośrednio od osób zainteresowanych (chorych), czy też od osób, na których ciąży obowiązek pokrywania tych kosztów. Podobne wyjaśnienia dotyczą rubryki „zwrot kosztów utrzymania biednych w zakładach obcych”, zamieszczonej w omawianym dziale i rubryki „zwrot przytułkom kosztów utrzymania biednych ściągniętych bezpośrednio od zainteresowanych”, podanej w dziale „sumy obrotowe (przechodnie)”.

Wreszcie do ostatniego działu wydatki zwyczajne „różne” bywają zaliczane sumy rozchodowane na wynajęcie podwódek dla rozjazdów urzędników gminnych, względnie wydatki na utrzymanie koni gminnych, co oczywiście jest zgoła fałszywe. Albowiem rozchody te są wydatkami administracyjnymi i miejsce ich jest w dziale pierwszym formularza (administracja ogólna poz. 2 lub 14).

Przy omawianiu strony dochodów formularza ograniczymy się do rozpatrzenia kilkunastu pozycji, gdyż naogół treść pozycji jest ujęta konkretnie, np. pozycje wpływów z poszczególnych podatków.

Suma, odpowiadająca pierwszej rubryce „Pozostałość kasowa z roku poprzedniego”, zamieszczonej po stronie dochodów formularza, jest sumą rzeczywiście znajdującej się w kasie gotówki. Nie należy tu wliczać pieniędzy na rachunkach w P. K. O., bankach i t. p., które dopiero w momencie ich podjęcia muszą być wy-

kazane, jako przychód sum obrotowych (przechodnich).

Grupa dochodów zaległych stanowi wpływy, które należało pobrać przed 1 kwietnia 1927 r., a które zostały pobrane po tym terminie.

Do tego działu nie można wliczać zaległych sum przechodnich, np. podatków państwowych, kosztów kuracyjnych za leczenie w szpitalach obcych ściągniętych bezpośrednio od osób zainteresowanych; sumy, odpowiadające tym pozycjom, zamieszcza się w dziale „sumy przechodnie”. W dziale drugim majątek komunalny może nasuwać trudności pozycja „dochód z lasu gminnego”. A to ze względu na to, że wpływ z tego obiektu może być dochodem zwyczajnym i dochodem nadzwyczajnym. W wypadku, gdy odbywa się normalny wyrąb lasu, t. j. rok rocznie przeznaczona jest pewna określona część, a więc prowadzona jest racjonalna eksploatacja lasu; dochód ze sprzedaży jego musi być wliczony do dochodów zwyczajnych. Gdy zaś związek komunalny, w danym wypadku gmina, posiadając dobra leśne, przeprowadza względnie zezwala na jednorazowy wyrąb lasu np. w celu zdobycia środków na pokrycie niedoboru budżetowego, a więc ma miejsce przypadkowy, nadzwyczajny wyrąb, wówczas kwotę uzyskaną z takiej sprzedaży należy wpisać do odnośnej rubryki dochodów nadzwyczajnych w dziale „ze sprzedaży i likwidacji majątków i przedsiębiorstw”. W dziale „opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego” należy zwrócić uwagę na pozycję „zwrot kosztów utrzymania w przytułkach własnych” i „zwrot kosztów utrzymania w szpitalach własnych”. Do rubryk, odpowiadających tym pozycjom, wpisać należy wpływy za utrzymanie biednych w przytułku, względnie chorych w szpitalu. Ale w tym tylko wypadku, o ile przytułek i szpital są prowadzone przez gminę t. j. są jej własnością.

A więc trzeba odróżniać dochody ze zwrotu kosztów za utrzymanie chorych w szpitalach i biednych (ubogich) w przytułkach, które gmina ściągnęła od osób zainteresowanych w zastępstwie innego związku komunalnego i musi je jemu przekazać. Kwoty tego rodzaju muszą być wpisane do odnośnych pozycji, zamiesz-

czonych w formularzu w dziale „sumy przechodnie”. W związku z wymienionymi pozycjami może nasuwać trudności wypełnienie rubryki „składka na pokrycie kosztów kuracyjnych”, podana w dziale dopłat.

W tej pozycji zamieszcza się sumy ściągnięte nie od osób zainteresowanych za ich leczenie, lecz sumy pobrane z ludności drogą repartycji na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 października 1927 r. (D. U. R. P. Nr. 93, poz. 837) na pokrycie kosztów kuracyjnych za ubogich mieszkańców gminy, będzie więc to dochód rzeczywisty, miejsce którego jest w tej rubryce, a nie gdzieindziej.

Rubryka „dopłaty na cele szkolne” winna obejmować również sumy pobrane na rzecz rad i związków szkolnych. Personel lokalny, jak zarówno kontrolujący winien zwrócić szczególną uwagę na włączenie do formularza dochodów, jak również i wydatków (o których mówiliśmy poprzednio), rad i związków szkolnych, albowiem z nabytego doświadczenia możemy stwierdzić, że bardzo często dochody i wydatki samorządu szkolnego mimo wyraźnego zaznaczenia nie były włączane, co oczywiście w konsekwencji wywoływało zbyteczną korespondencję i opóźnienie opracowań.

W dziale podatków samoistnych należy odróżnić wpływ za prawo polowania, od dochodu z czynszu dzierżawnego za prawo polowania w lasach gminnych, podanego w dziale drugim dochodów formularza.

W wypadku pierwszym będzie dochód prawnopubliczny t. j. podatek, w wypadku drugim — prywatno - prawny t. j. dochód z majątku gminy.

W rubryce „dochód z wykupna posług i robót” (za szarwark) zamieszcza się kwotę wpłaconą przez obywateli, zamiast odbycia włożonych na nich robót. Nie można natomiast zaliczać tu równowartości świadczeń otrzymanych od mieszkańców gminy w naturze, np. wartość drzewa i siły roboczej dostarczanych do budowy dróg.

I wreszcie do pozycji „wpływy z kar i kosztów egzekucyjnych za zwłokę w płaceniu podatków” nie należy wliczać do dochodu z kar administracyjnych, lecz dać jego w dziale „różne inne dochody”.

S. Stęplewski.

Z GMIN

WYKŁADY DLA SEKRETARZY GMIN WIEJSKICH. Staraniem Wydziału Powiatowego w Gródku Jagiellońskim odbył się w dniach 20, 21 i 23 kwietnia b. r. trzydniowy kurs rachunkowości samorządowej dla sekretarzy gmin wiejskich. Wykłady prowadzili: Sekretarz Rady pow. Dr. Wanczura i Insp. sam. gm. Zieliński.

ZJAZD ZWIĄZKU MIAST POLSKICH. W dniach 25 i 26 kwietnia r. b. odbył się zjazd gospodarczy Związku Miast Polskich w Warszawie.

Pierwszy dzień obrad otworzył prezydent m. st. Warszawy, inż. Z. Słomiński, który podkreślił w swym przemówieniu konieczność gospodarczego zbliżenia miast Rzeczypospolitej. Na przewodniczących zjazdu wybrano radnego Warszawy, p. Konrada Ilskiego, pre-

zydenta m. Grudziądza, p. Józefa Włodka i prezydenta m. Płocka St. Zbrożynę.

W obradach brało udział kilkuset delegatów miast polskich oraz przedstawiciele rządu w osobach podsekretarza stanu min. robót publicznych, p. Górskiego, dyrektora departamentu samorząd. M. S. Wewn., p. Weissbroda, dyrektora Banku Gospodarstwa Krajowego, dr. Szenka etc.

Pierwszy referat wygłosił inż. Włodzimierz Rabczewski na temat regulacji i zabudowania miast. Ludność miejska dzięki gospodarczym i naturalnym warunkom rozwoju, wzrasta bardzo szybko, powodując konieczność rozbudowy miast, która nie powinna odbywać się chaotycznie, lecz według zgóry nakreślonego planu regulacyjnego.

Każde osiedle musi posiadać własny plan regula-

cyjny, w myśl którego rozbudowa byłaby celowo zwrócona w pewnych kierunkach. Mówca przedłożył zbranym zasady regulacji, planów regionalnych i strefowych, cele polityki miejskiej parcelacyjnej i komasacyjnej.

Inicjatywa uporządkowania rozwoju miast polskich spoczywa w rękach lokalnego samorządu, który powinien wypracować i wprowadzić w czyn odpowiednie projekty.

W ostatnich dziesiątkach lat powstała nowa gałąź wiedzy, urbanistyka, która traktuje sprawy kierowania rozbudową miast w sposób naukowy i która powinna się stać źródłem umiejętności samorządu.

Po przerwie obiadowej wznowiono obrady odczytem inż. Edmunda Dunina na temat rozbudowy miast. Referent skonstatował powszechny głód mieszkaniowy i wskazał jako przyczynę rozpaczliwego stanu okres wojenny, w czasie którego nie tylko nie wznoszono nowych domów, by zaspokoić potrzeby wzrastającej ludności, lecz, przeciwnie, konserwacja istniejących zabudowań pozostawiała wiele do życzenia.

Samorząd miejski może odegrać dużą rolę przy usunięciu mieszkaniowych następstw okresu wojennego, dzięki ustawie o rozbudowie miast, która wytworzyła możliwość samodzielnej polityki gospodarczej miast. Przytem samorządy otrzymują kredyt państwowy, rozdzielany przez komitety rozbudowy. Referent wskazał na coraz szybciej rozwijający się ruch budowlany spółdzielczy.

W czasie obrad poruszono sprawę budowy terenów i urządzeń sportowych, któreby umożliwiały racjonalne przeprowadzenie fizycznego wychowania młodzieży.

Drugiego dnia przed południem odbyło się zwiedzanie miasta. Orowadzali: p. inż. E. Dunin (dział budownictwa), p. inż. M. Heine (dział budowy dróg). Zwiedzono: Park Trauguta, Żoliborz i miejskie domy o drobnych mieszkaniach, kolonję urzędniczą, kolonję oficerską; Buraków: cegielnię miejską, domy koszarowe o drobnych mieszkaniach, miejskie domy luźno stojące 2 — 4 rodzinne; Bielany: domy „Zdobyczy robotniczej” i inne; most kolejowy na Wiśle (nawierzchnia z kostki drzewnej); Annopol: kolonje dla bezdomnych; ul. Podskarbińska: domy dla bezdomnych. Dalej: Park Skaryszewski, most ks. Józefa Poniatowskiego, ulicę Lipową (betoniarnia miejska); ul. Górnośląską; kolonję profesorską; ul. Matejki (nawierzchnia asfaltowa); kolonję Szustra, Henryków, ul. Ursynowską; plac pod Politechniką (nawierzchnia z kostki bazaltowej); kolonję Staszica (zabudowa); kolonje przy ul. Filtrowej do Grójeckiej (zabudowa); aleję Jerozolimską (maszyny do robót asfaltowych).

O godz. 4 po południu wygłoszony był odczyt „O budowie i konserwacji dróg w miastach” przez inż. Heinego.

Śród wolnych wniosków wygłoszone było przemówienie na rzecz propagandy budowy dróg i budowl wodnych w Polsce oraz ich uprzemysłowienia i wykorzystania.

Ze zgłaszanych następnie wniosków — na czoło wysunął się wniosek w sprawie terenów sportowych oraz organizacji pracy w zakresie wychowania fizycznego i sportu w miastach.

Związek uchwalił:

1) Zarządy miast uwzględniać będą w swych planach regulacji i zabudowy miast wydzielanie, względnie wykupywanie terenów, niezbędnych na urządzenie boiska, stadionów, placów do zabaw i gier ruchomych, basenów pływackich, ogrodów dziecięcych (Jordanowskich) i innych urządzeń sportowych.

2) Zarządy miast zobowiązują się przestrzegać zasady, że tereny raz oddane do użytku społeczeństwa dla celów wychowania fizycznego i sportu nie mogą być kasowane, niezależnie od tego, w jakim punkcie miasta się znajdują.

3) Wobec całego szeregu specjalnych zadań i obowiązków, jakie ciąży na zarządach miast w związku z rozbudową i administracją miejskich urządzeń sportowych, oraz w związku z koniecznością utrzymania stalego nadzoru nad racjonalną eksploatacją tych urządzeń, zarządy miast zorganizują w łonie swych magistratów fachowe wydziały, albo też referaty wychowania fizycznego i sportu, których zadaniem będzie koordynowanie i wykonywanie wszelkich prac zarządów miejskich w zakresie wychowania fizycznego i sportu.

4) Z uwagi na niekorzystne warunki zdrowotne, w jakich znajduje się dziatwa miejska w wieku przed-szkolnym, zarządy miast przystąpią do organizowania ogrodów dziecięcych (Jordanowskich), których zadaniem ma być dostarczenie dzieciom miejsca do gier i zabaw oraz zapewnienie fachowego kierownictwa i opieki.

5) Z uwagi na ogólny brak boisk szkolnych oraz placów do gier i zabaw, zarządy miast uwzględniać będą dostarczanie szkołom odpowiednich terenów, położonych jaknajbliżej szkół.

Wychodząc z założenia, że odrodzenie fizyczne narodu jest jednym z najważniejszych zagadnień, zjazd uznaje, że uregulowanie rozbudowy miast musi odbywać się w ten sposób, aby ludności miejskiej dostarczył jaknajwięcej terenów wypoczynkowych i sportowych. Istnienie tych terenów stanowi jeden z zasadniczych warunków higieny i zdrowia fizycznego. Z terenów korzystać muszą jaknajszersze warstwy ludności miejskiej, a przede wszystkim — dzieci.

Wnioski powyższe dążą do zrealizowania uchwał 9 zjazdu przedstawicieli Związku miast polskich w Poznaniu. Posuwają sprawę wychowania fizycznego znacznie.

Uchwalono również szereg wniosków, związanych z referatami i odczytami.

ZJAZD PRZEDSTAWICIELI GMIN. Odbył się w Skierniewicach zjazd wójtów i sekretarzy gmin pow. skierniewickiego, pod przewodnictwem miejscowego p. o. starosty M. Porowskiego. Po przemówieniu i szeregu wyjaśnień przewodniczącego, omawiano: sprawy utrzymania, rozszerzenia i kilometrowania dróg, zakładania spółek drogowych i inne. Inżynier drogowy, Pankiewicz, odczytał instrukcję szarwarkową, jako projekt do zatwierdzenia przez wydział powiatowy. Instruktor rolny, inż. Stachowicz, wygłosił referat o doniosłości prawidłowej hodowli bydła. Lekarz powiatowy, dr. Łabęcki, między innymi, poruszył sprawę budowy w gminach domów zdrowia, t. zw. stacji lekarskich, zalecał zorganizować gminne komisje opieki społecznej nad dziećmi w

wieku przedszkolnym i nad starcami. W dalszej dyskusji, wójt Wasilewski wniósł projekt zlikwidowania zebrany.

UKONSTYTUOWANIE SIĘ RADY DLA SPRAW ARCHITEKTURY I URBANISTYKI M. WILNA. Magistrat m. Wilna uchwalił ostatnio położyć w charakterze opiniodawczym specjalną Radę dla spraw architektury i urbanistyki m. Wilna. Do kompetencji Rady należy między innymi: ocena projektów

architektonicznych, regulacja miasta i wypowiedzenia się w sprawach rozplanowania ogrodów i parków miejskich. Na członków Rady Magistrat postanowił zaprosić przedstawicieli: Wydziału Sztuk Pięknych U. S. B., Towarzystwa Miłośników Wilna, Towarzystwa Artystów Plastyków i Koła Architektury. Skład personalny Rady dopełnią przedstawiciele odnośnych wydziałów Magistratu. Przewodniczącym Rady jest szef Sekcji Technicznej Magistratu m. Wilna wice-prezydent Czyż, zastępca architekt miejski pan Narębski.

Wiadomości o Kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

Nowe ustawodawstwo, dotyczące komunalnych kas oszczędności

W związku z ogłoszeniem w Dzienniku Ustaw Nr. 44, poz. 424 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dnia 26 marca 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. o komunalnych kasach oszczędności — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem z dnia 20 kwietnia 1928 r. Nr. SG. 91/8/28 skierowanym do wszystkich Panów Wojewodów w sprawie organizacji komunalnych kas oszczędności zakomunikowało, co następuje:

„W celu ułatwienia gromadzenia oszczędności i ich oprocentowania oraz w celu uprzywilejowania ludności taniego kredytu, wydane zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 39, poz. 339) o komunalnych kasach oszczędności, normujące ustrój, zadania i zakres operacji tych instytucji, jako też nadzór państwowy nad nimi w sposób jednolity dla całego obszaru Rzeczypospolitej.

W wykonaniu powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Skarbu wydał rozporządzenie z dnia 26 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 44, poz. 424) oraz statut normalny dla komunalnych kas oszczędności.

W myśl art. 33 wyżej powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 r. statuty dotychczas istniejących kas oszczędności, jako też innych instytucji oszczędnościowych, zorganizowanych względnie poręczonych przez miejskie i powiatowe (na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego — b. krajowe) związki komunalne, powinny być dostosowane do przepisów wyżej wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej *do dnia 25 kwietnia 1928 r.* pod rygorem zamknięcia kasy względnie instytucji, o ile termin ten na wniosek właściwego związku poręczającego nie zostanie odroczony.

Prawo odraczania terminu do wspomnianego wyżej dostosowania statutów, w myśl wyżej powołanego art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, służy Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, dlatego też przedłożone Panu Wojewodzie wnioski w tym względzie, należy kierować do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wnioski w sprawie zatwierdzenia statutów dostosowanych do przepisów wspomnianego rozporządzenia

Prezydenta Rzeczypospolitej, poparte odpowiednimi uchwałami, podlegają w myśl i w zakresie § 59 rozporządzenia wykonawczego rozstrzygnięciu Pana Wojewody, jako bezpośredniej władzy nadzorczej nad komunalnymi kasami oszczędności, znajdującymi się na obszarze podległego Mu województwa.

Przy organizowaniu nowych komunalnych kas oszczędności i zatwierdzaniu ich statutów (§ 59 rozp. wykon.) należy zwracać szczególnie baczną uwagę na postanowienia art. 10 ust. 2 p. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 kwietnia 1927 roku.

Z brzmienia p. 1 ustępu 2-go ostatnio wymienionego art. 10 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wynika, że każda z dwóch w tym punkcie podanych przyczyn może stanowić dostateczną podstawę do odmowy zatwierdzenia odnośnych uchwał i statutów. Odnowa ta może być uzasadniona również szczególnie ważną trzecią przyczyną, przytoczoną w punkcie 2 tegoż art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, a mianowicie, jeżeli władza nadzorcza uzna, że istnienie w siedzibie organizowanej kasy społecznych organizacji kredytowo-oszczędnościowych i stopień ich rozwoju czynią zbędnym tworzenie komunalnej kasy oszczędności.

Ostatnio wymieniony warunek można przyjąć za dopełniony tylko w stosunku do takich organizacji społecznych, które rozwijają wzorową pod każdym względem działalność i zaspakajają bezwzględnie wszystkie miejscowe potrzeby kredytowe.

Tendencją przepisu wspomnianego w p. 2 art. 10 rozp. Prez. R. P. jest dążenie do zapobieżenia powstawaniu instytucji oszczędnościowych, konkurujących ze sobą i ewentualnie paraliżujących wzajemnie swoją działalność z uszczerbkiem dla interesu ogólnego, a w szczególności z uszczerbkiem dla określonych w art. 1 ust. 2 zadań komunalnych kas oszczędności. Zrozumiałą bowiem jest rzeczą, że organizowanie instytucji o tym samym celu i na tym samym terenie działania stwarza konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów administracji, podraża kredyt i naraża akcję oszczędnościową, a tem samym gromadzenie oszczędności, na szwank.

Dlatego też, celem niedopuszczenia do tego rodzaju

ju stosunków, należy baczyć, by w siedzibie kasy związku komunalnego lub ewentualnie międzykomunalnego o terytorjalnie szerszym zakresie działania nie były tworzone bez wysłuchania opinii związku poręczającego już istniejącej dotychczas kasy — nowe komunalne kasy oszczędności, ani nowe oddziały i zakłady zastawnicze (lombardy) istniejących już komunalnych kas oszczędności takich związków, których zakres działania jest terytorjalnie mniejszy.

W wypadkach powyższych należy w zasadzie odmawiać ze wolenia, a udzielać go wyjątkowo tylko wtedy, jeżeli siedzibą nowej kasy względnie nowego oddziału lub zakładu jest miasto większe i jeżeli jest pewność, że powołanie do życia nowej kasy, ze względu na odmienny typ jej klienteli, nie podkopie działalności i rozwoju istniejącej już w tej siedzibie kasy szerszego związku komunalnego.

Na utworzenie oddziału komunalnej kasy oszczędności przez szerszy pod względem obszaru związek komunalny, np. powiatowy lub wojewódzki w granicach gminy miejskiej, niewydzielonej z powiatu lub gminy wiejskiej, posiadających własne kasy (komunalne lub pożyczkowo - oszczędnościowe), władza nadzorcza może wyrazić zgodę tylko po wysłuchaniu opinii rady odnośnej gminy.

Zarazem zwracam uwagę, że o ile wpłyną na ręce Pana Wojewody wnioski, które zastrzeżone są decyzją

władz centralnych, należy je przedkładać łącznie ze sprawozdaniem, zawierającym opinię Pana Wojewody.

Ponadto nadmieniam, że dla zapewnienia jednolitości i fachowości przy traktowaniu spraw, związanych z organizacją komunalnych kas oszczędności i ich rozwojem oraz celem osiągnięcia należytej sprawności w wykonywaniu nadzoru nad temi instytucjami przez Pana Wojewodę — uważam za pożądane powierzenie załatwiania tych spraw w wydziale samorządowym urzędu wojewódzkiego stale jednemu referentowi, przy czem nie tylko jest wskazane, lecz wręcz konieczne, by do przeprowadzenia rewizyj kas komunalnych byli powoływani rewidenci właściwych terytorjalnie związków kas oszczędności.

Wogóle utrzymywanie kontaktu ze wspomnianymi związkami kas oszczędności należy uważać za konieczne w interesie koordynacji organizacji i działalności komunalnych kas oszczędności.

Wreszcie przypominam, że w interesie państwowej polityki kredytowej leży poparcie rozwinięcia ruchu oszczędnościowego wśród ludności w jaknajszerszym zakresie przez tworzenie zdrowych i na silnych podstawach finansowych opartych instytucyj komunalnych kas oszczędności, które z pożytkiem dla szerokich warstw ludności, tudzież dla związków samorządu terytorjalnego mogłyby się przyczynić do usprawnienia lokalnego obrotu pieniężnego i do częściowego zaspokojenia komunalnych potrzeb kredytowych".

Kronika

ZJAZD ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI.

W dniu 29 kwietnia r. b. odbyło się w lokalu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie (Plac Napoleona Nr. 7) Walne Zgromadzenie Członków Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

Z 75 istniejących w b. zaborze rosyjskim komunalnych kas oszczędności należało do Związku w dniu zebrania 60, pozostałe nie zdążyły jeszcze przystąpić, zorganizowane bowiem zostały w roku bieżącym. Na Walnym Zgromadzeniu obecni byli przedstawiciele 40 kas (w tem dwaj przedstawiciele związków komunalnych).

W zebraniu wzięli udział w charakterze gości przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Reform Rolnych, Banku Gospodarstwa Krajowego, Państwowego Banku Rolnego, Urzędów Wojewódzkich w Lublinie, Warszawie i Wilnie, Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, Biura Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych w Polsce oraz Polskiego Banku Komunalnego. Przewodniczył obradom p. Mieczysław Szczepkowski — dyrektor kasy oszczędności miasta Warszawy, sekretarzem p. B. Kuczyński — przewodniczący zarządu powiatowej kasy oszczędnościowej w Brześciu nad Bugiem.

Przemówienia powitalne wygłosili: w imieniu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — radca p. Lenartowicz, w imieniu Prezesa Banku Gospodarstwa Krajowego — Naczelnik Wydziału p. Dr. Garbusiński, w imie-

niu Biura Zjazdów Instytucyj Oszczędnościowych — Prezes p. Michciński, oraz w imieniu Biura Zjazdów Samorządu Ziemińskiego i Polskiego Banku Komunalnego — Prezes Biura i Naczelnny Dyrektor Banku, p. J. Zdanowski.

Sprawozdanie Zarządu Związku oraz program prac na rok 1928 zreferował prezes p. Wacław Gajewski, starosta Warszawski, zaś sprawozdanie Komisji Rewizyjnej p. K. Pyszkowski.

Sprawozdania powyższe objęły okres ośmiu miesięcy roku ubiegłego, który był właściwie okresem organizacyjnym. Program prac na rok 1928 zarysowuje się mocno i obejmuje całokształt zakreślonych statutem prac Związku, ze szczególnem uwzględnieniem działalności instrukcyjnej i rewizyjnej. Zarówno sprawozdanie ogólne, jak rachunkowe przyjęte zostały jednomyślnie, przy czem wyrażono podziękowania: Zarządowi Związku za dotychczasową działalność i Polskiemu Bankowi Komunalnemu — za pomoc w organizowaniu i pracach Związku.

Również jednomyślnie uchwalono budżet Związku na rok 1928, obejmujący w dochodach 25.450 złotych i w wydatkach 22.720 zł. Zaznaczyć należy, iż tak niski budżet można było przyjąć tylko z tego względu, że Polski Bank Komunalny w dalszym ciągu przychodzi Związkowi z pomocą tak finansową, jak personalną.

Liczbę członków Zarządu powiększono z 6 do 7, przy czem dokonano wyboru uzupełniającego trzech członków Zarządu oraz wyboru Komisji Rewizyjnej.

Do Zarządu powołano jednomyślnie pp.: Mieczysława Szczepkowskiego — dyrektora Kasy Oszczędności m. Warszawy, p. B. Kuczyńskiego — przewodniczącego zarządu Powiatowej Kasy Oszczędności w Brześciu nad Bugiem i posła Ignacego Puławskiego — przewodniczącego zarządu Powiatowej Kasy Oszczędności w Krzemieńcu. Do Komisji Rewizyjnej wybrano pp.: Dr. Narczyńskiego, przewodniczącego zarządu Powiatowej Kasy Oszczędności w Będzinie, Edwarda Wyrzykowskiego — dyrektora Powiatowej Kasy Oszczędności w Ostrowi Mazowieckiej i Henryka Szustra — dyrektora Powiatowej Kasy Oszczędności w Opocznie.

Na zakończenie odczytany został referat naczelnika Wydziału Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, p. dr. K. Windakiewicza p. t.: „Nowe ustawodawstwo o komunalnych kasach oszczędności i dostosowanie dotychczasowych statutów do nowych przepisów prawnych”. Po referacie wywiązała się dyskusja, w wyniku której upoważniono zarząd Związku do ustalenia i zakomunikowania zrzeszonym kasom wytycznych w sprawie zmiany statutów istniejących już kas, oraz brzmienia statutów nowo organizowanych kas.

Na odbytem bezpośrednio po Walnem Zgromadzeniu posiedzeniu Zarządu Związku dokonano wyboru Prezydium na rok 1928. Na Prezesa Zarządu powołano p. Mieczysława Szczepkowskiego, zaś na zastępcę — dotychczasowego prezesa p. Wacława Gajewskiego, który odmówił przyjęcia mandatu prezesa.

Bezpośrednio po Walnem Zgromadzeniu — w dn. 30 kwietnia oraz 1 i 2 maja — odbyła się 3-dniowa konferencja dyrektorów Komunalnych Kas Oszczędności, poświęcona rozważeniu najważniejszych spraw, dotyczących działalności kas. Na konferencji wygłoszono 7 referatów przez 16 godzin.

Niemal po każdym referacie rozwijała się dyskusja, w której poruszano najbardziej interesujące uczestników sprawy. Pozatem kontynuowano na konferencji dyskusję nad nowym statutem wzorowym, w wyniku której ustalono szereg wytycznych.

Zakończono 4-dniowe obrady w dniu 2 maja o g. 3-iej po poł. przemówieniem nowo obranego Prezesa Związku p. Szczepkowskiego i dyrektora Kasy Os-

zczędności powiatu Rówieńskiego p. F. Turczyńskiego, który imieniem uczestników konferencji wyraził Zarządowi Związku podziękowanie za zorganizowanie konferencji, która przyczyniła się do omówienia i wyjaśnienia wielu ważnych spraw, a nadto wyraził życzenie, aby konferencje takie urządzać częściej, gdyż niewątpliwie przyczynią się one do udoskonalenia działalności komunalnych kas oszczędności, odgrywających już obecnie poważną rolę w życiu gospodarczym państwa.

POWSTANIE W POWIECIE TURECKIM PIĘTNASTEJ KASY GMINNEJ POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWEJ.

W gminie Piekary uruchomiona została, piętnasta z rzędu kasa gminna pożyczkowo - oszczędnościowa przy udziale i pod kierunkiem inspektora samorządu Głównego.

Zarząd kasy stanowią: przewodniczący p. Władysław Marek ze wsi Dąbrowica, skarbnik p. Marcin Ratajek z Piekar i członek zarządu p. Wojciech Skórka ze wsi Łęg — Piekarski. Na rachmistrza zaangażowano p. Jana Moszczyńskiego, pomocnika sekretarza gminnego. Kapitał zakładowy kasy 2000 zł. W pierwszym dniu operacyj kasowych wydano 21 pożyczek, w następujących wysokościach: 2 pożyczki po 200 zł., 1 — 150 zł., 17 po 100 zł. i 1 — 20 zł. Łącznie rozpożyczono 2.270 zł. Wszystkie pożyczki udzielono na okres roczny na 12%. Ponieważ zgłoszeń o pożyczki jest znaczna ilość i dosięgają już do sumy 10.000 zł., przeto zarząd kasy na podstawie upoważnienia Rady Gminnej wystąpił do Państwowego Banku Rolnego o kredyt 10.000 zł.

Po uruchomieniu kasy w Piekarach zostały jeszcze w powiecie cztery gminy, które kas nie posiadają. Są to gminy: Biernacie, Piętno, Malanów i Tokary. — W najbliższej jednak przyszłości powstaną kasy w gminach Biernacie i Piętno, w których obecnie jest gromadzony kapitał zakładowy i mają być w tych dniach uchwalone na Zgromadzeniach Gminnych statuty. Pozostałe dwie gminy są również na drodze ku założeniu kas, gdyż Rady tych gmin zaprojektowały wystąpienie również z wnioskami na najbliższe Zgromadzenia Gminne.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 4.V. 1928).

1 dol. St. Zjedn. — 8,88 — 8,92 zł.
100 frank. szwajc. = 172,22 — 171,36 zł.
1 funt szterl. = 43,40 — 43,61 zł.
100 frank. franc. = 35,16 — 34,99 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).

W dn. 20. IV. 1928 r.: Warszawa:

Zyto kongresowe 55—56 zł.

Pszonica 64 — 65 zł.

Jęczmień 55 — 56 zł.

Owies 50 — 52 zł.

NABIAŁ.

W dn. 17. IV. 1928 r.: Warszawa:

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,38 zł.

Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 7,4 zł. mleczarskie deserowe II gat. 6,6 zł.; mleczarskie solone 6,2 zł. osekłkowe 6 zł.

Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.

Jaja za skrzynię (24 kopy) 210—215 zł.

Jaja świeże za sztukę 0,16 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Pomocnik pisarza gm. J. P., nawiązując do odpowiedzi, udzielonej mu w Nr. 11 „Samorządu” z r. b., donosi, iż na podstawie udzielonych przez nas wyjaśnień gmina nie chce mu wypłacić zasiłku, uzasadniając odmowę tem, iż wymieniony nie był od 1. I. 1926 r. etatowym pomocnikiem; wobec tego uzupełnia swoje poprzednie pytanie szczegółem, iż był od 1. I. 1926 r. do 1. VI. 1927 r. praktykantem biurowym, a dopiero potem pomocnikiem pisarza z przerwą od 1. X do 1. XI. 1927 r. i zapytuje, jaki mu się należy zasiłek oraz do kogo ma się zwrócić o jego wypłatę.

Odpowiedź: Okoliczność, czy Pan był pracownikiem etatowym, czy też nie, w niniejszym wypadku nie posiada żadnego znaczenia; wystarczy, jeśli Pan, jako praktykant, pobierał uposażenie wedle pewnej grupy uposażenia. Ponieważ zaś dla najniższych grup uposażenia wysokość zasiłku była jednakowa (dla żonatych od grupy XIII — XVI, dla samotnych od VIII — XVI), Pan zaś, jako pomocnik pisarza, ma grupę XIV, przeto kwoty, podane w naszej odpowiedzi poprzedniej, nie ulegną zmianie.

2. *Pytanie:* P. B. D. zapytuje:

1) czy rada gminna może przyznać sekretarzowi gminy prócz mieszkania, opału i światła, inne świadczenia w naturze, jak ogród i podwoły dla potrzeb jego i rodziny, i

2) czy Wydział Powiatowy przy zatwierdzeniu budżetu gminnego może w tymże budżecie skreślić uchwalony przez radę gminną kredyt na utrzymanie pomocnika sekretarza w tym wypadku, gdy etat ten jest przewidziany statutem, który zmieniony nie został i nadal obowiązuje.

Odpowiedź: 1) Mieszkanie, opał i oświetlenie — są to świadczenia w naturze, których gmina powinna dostarczać sekretarzowi gminy *bezpłatnie*. O ile gmina pozatem dostarcza sekretarzowi innych świadczeń w naturze, wartość ich, ustalona w uchwale rady gminnej, zatwierdzonej przez wojewodę, potrąca z uposażenia sekretarza. Te inne świadczenia mogą być rozmaite, może więc być np., i bywa nieraz, przyznanie sekretarzowi prawa użytkowania ogrodu; nie może natomiast gmina przyznać sekretarzowi prawa posługiwania się podwodami dla prywatnych potrzeb jego i jego rodziny, bo dostarczenie podwód przez mieszkańców gminy jest świadczeniem (powinnością) o charakterze publiczno prawnym, zaś obowiązujące przepisy wyliczają, komu i na jakie cele (urzędowe) podwoły mają być dostarczane.

2) Jeśli statut etatów stanowisk służbowych dla pracowników gminnych, zatwierdzony przez Województwo, przewiduje etat pomocnika pisarza gminy, to Wydział Powiatowy nie może w budżecie skreślić kredytu na utrzymanie pomocnika, bo byłoby to równoznaczne ze zniesieniem jego etatu, tem samym zaś ze zmianą statutu, co nie leży w kompetencji Wydziału.

3. *Pytanie:* Urząd gminy Łubin, pow. Bielskiego zapytuje, w jaki sposób i na jakiej prawnej podstawie można wyegzekwować zaległości podatkowe od 1920 r. do chwili obecnej w kwocie 640 zł. z mieszkańca gminy, który posiada 20 - morgowe gospodarstwo rolne bez zabudowań i inwentarza; gospodarstwo to jednak oddał w dzierżawę, czynsz pobrał zgóry i zobowiązał się sam opłacać podatki.

Odpowiedź: Jeżeli dłużnik w powyższym wypadku nie posiada takich ruchomości wzgl. dochodów, na które możnaby skutecznie skierować egzekucję, należy wezwać dzierżawcę i zobowiązać go protokularnie, aby płatny ewentualnie w przyszłości czynsz dzierżawny wpłacił do kasy gminnej na rachunek zaległych podatków. Niezależnie od tego należy w drodze sądowej przeprowadzić zabezpieczenie zaległego podatku na nieruchomości, opierając się na postanowieniach art. 1612 i 1613 u. p. c.

4. *Pytanie:* Wójt gminy Pawłów zapytuje, czy urząd gminy może wypłacić swym pracownikom 45%-owy zasiłek jednorazowy za rok ubiegły, jeśli zaś tak, to z jakich sum, gdy w budżecie na ten cel nie był przewidziany odpowiedni kredyt, budżet jednakże zamknięty został nadwyżką, sięgającą kilkunastu tysięcy złotych.

Odpowiedź: Wobec dostosowania uposażenia pracowników samorządowych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych powinny być wypłacane pracownikom samorządowym te wszystkie zasiłki, które ustawowo są przyznawane funkcjonariuszom państwowym. Jeśli w budżecie roku ubiegłego nie było na ten cel przewidzianego kredytu, a były oszczędności w innych działkach czy paragrafach budżetu, należało stworzyć źródło pokrycia dla jednorazowego zasiłku dla pracowników przez virement. Skoro tego nie uczyniono i budżet zamknięto nadwyżką po stronie dochodów, to nadwyżka przeszła do budżetu na rok bieżący i z niej (znowuż przy pomocy virement lub budżetu dodatkowego) można znaleźć pokrycie dla tego wydatku.

5. *Pytanie:* Urząd gminy Słupia zapytuje, kto ma pokryć koszty leczenia za ubogą stałą mieszkankę gminy za czas od lipca 1926 r. do 9.I.1928 r., która od 1915 roku w gminie nie zamieszkuje i od tego czasu była na służbie prywatnej u różnych osób, zaś ostatnie dwa lata przed chorobą pracowała w szpitalu powiatowym w Skierniewicach. Rodzina i krewni kuracjuszek są również ubodzy i kosztów leczenia nie są w stanie pokryć.

Odpowiedź: Jeśli w niniejszym wypadku obowiązek pokrycia kosztów leczenia z tytułu obowiązujących przepisów nie spada na pracodawcę (szpital) lub Kasę Chorych i miałyby je pokryć gmina, to w każdym razie nie gmina Słupia, a gmina Skierniewice, a to z uwagi na przeszło roczny pobyt dotyczącej osoby w tejże gminie przed zaistnieniem potrzeby leczenia (art. 1 ustawy z dn. 19.III.1926 r., Dz. Ust. Nr. 36, poz. 214).

H. i P.

**Wydział Powiatowy Sejmiku Dziśnieńskiego
w Głębokiem**

ogłasza niniejszem

KONKURS

na posadę Kierownika budowy szosy Prozoroki-Jazno w powiecie Dziśnieńskim.

Kandydaci winni wykazać się dokumentami stwierdzającymi:

- 1) Obywatelstwo Polskie,
- 2) uzyskanie dyplomu inżynierskiego na jednej z politechnik z działy inżynierji lądowej,
- 3) conajmniej 5-letnią praktykę.

Przedłożyć należy ewentualnie i inne dowody kwalifikacji.

Do posady przywiązany jest VII st. sl. pracowników państwowych z dodatkiem samorządowym i ewentualnie osobowym. Czas trwania robót określony został na 2 — 3 lata.

Udokumentowane podania należy wnosić w terminie do dnia 20 maja 1928 r. do Wydziału Powiatowego Sejmiku Dziśnieńskiego.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta
(—) *J. Jszora.*

Magistrat m. Janowa Podlaskiego

ogłasza

KONKURS

na posadę Sekretarza Magistratu.

Od kandydatów wymagane jest wykształcenie przynajmniej z zakresu czterech klas szkoły średniej lub równorzędne, trzyletnia praktyka samorządowa i obywatelstwo Państwa Polskiego.

Do uposażenia przywiązane są pobory w/g grupy IX-a, samotny płac urzędników państwowych. Posada do objęcia zaraz. Oferty wraz z dowodami i życiorysem należy kierować do Magistratu miasta Janowa Podlaskiego, ziemi Siedleckiej. —

Magistrat m. Janowa Podl.

Wydział Powiatowy w Kole

ogłasza

PRZETARG

na roboty przy budowie drogi bitej Sompolno-Łyszek o profilu normalnym na przestrzeni 1,660 klm. do granicy powiatu Nieszawskiego, a mianowicie: roboty ziemne w ogólnej ilości około 3.000 mtr.³ (teren płaski), ułożenie poddroża na piasku, wytłuczenie, usypanie i uwałowanie kory szabrowej, przeprowadzenie drenarzu z kamienia i usypanie burt stosownie do projektu, który oglądać można w biurze Zarządu Drogowego.

Oferty w opieczętowanych kopertach należy przesłać do Wydziału Powiatowego do dnia 25 maja r. b.

Wydział Powiatowy zastrzega sobie wybór oferty bez względu na wysokość sumy oferowanej.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) *M. Słomiński.*

Wydział Powiatowy w Janowie Lubelskim

ogłasza niniejszem

KONKURS

na stanowiska lekarzy rejonowych w osadach Zaklików i Anopol. Lekarze ci obowiązani będą wzamian za udzielane subsydjum Sejmikowe spełniać nadzór sanitarny nad dziatwą szkolną, oraz brać czynny udział w zwalczaniu chorób zakaźnych w obrębie swoich rejonów (3 gminy).

Warunki konkursu:

- 1) Dyplom lekarski,
- 2) Nieprzekroczony wiek 50 lat.
- 3) Obywatelstwo Polskie.

Za spełnianie czynności służbowych lekarz rejonowy otrzymuje miesięcznie od Wydziału Powiatowego 150 złotych. Nadto osady, w których lekarze osiedlą się, przyznają pewne ekwiwalenty na mieszkanie.

Oferty wnosić należy do Wydziału Powiatowego w Janowie Lub. do dnia 20/V.1928 r.

Przewodniczący Wydziału Starosta
(*Dr. L. Ościak.*)

Magistrat miasta Borysławia

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Kierownika Miejskiego Oddziału technicznego.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory według VIII, względnie VII stopnia służbowego urzędników państwowych z 15% dodatkiem komunalnym.

Warunki przyjęcia:

- 1) Nieprzekroczony 45 rok życia,
- 2) Dowód obywatelstwa polskiego,
- 3) Nieskazitelna przeszłość,
- 4) Ukończone wyższe studia techniczne z egzaminami państwowymi,
- 5) Conajmniej 2-letnia praktyka samorządowa.

Należy udokumentowane podania wraz z odpisem życia należy wnieść do Magistratu do dnia 20 maja b. r.

Posada do objęcia natychmiast.

Burmistrz:

Inż. R. Machnicki.

OGŁOSZENIE

Ogłasza się

KONKURS

na posadę technika dla dróg gminnych w pow. Kaliskim z uposażeniem według IX — VIII kategorii płac urzędników państwowych z ryczałtem na rozjazd i diety.

Wymagane jest świadectwo z ukończenia średniej szkoły technicznej, oraz praktyka. Oferty z życiorysem należy składać do Wydziału Powiatowego Sejmiku Kaliskiego.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego Sejmiku Kaliskiego
Starosta
(podpis nieczytelny).

**SKŁADNICA SANITARNA
ZRZESZENIA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH**

W WARSZAWIE, UL. DOBRA Nr. 28 (dom własny)

**KOMPLETNE URZĄDZENIA SZPITALI POWIATOWYCH,
PRZYCHODNI LEKARSKICH I WETERYNARYJNYCH.**

LEKI I ŚRODKI DEZYNFEKCYJNE

SZCZEPIONKI I SUROWICE LUDZKIE I WETERYNARYJNE

NARZĘDZIA CHIRURGICZNE I WETERYNARYJNE

ŚRODKI OPATRUNKOWE

APARATY DEZYNFEKCYJNE I STERYLIZACYJNE

URZĄDZENIA RENTGENOWSKIE I ELEKTROMEDYCZNE

MIKROSKOPY I TRYCHINOSKOPY

FILMY PROPAGANDOWE Z DZIEDZINY ZDROWOTNOŚCI.

SAMORZĄDOM DOGODNE WARUNKI KREDYTOWE.

OFERTY I KOSZTORYSY NA KAŻDE ŻĄDANIE.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Kowlu
Ogłasza **KONKURS** na następujące stanowiska:

- 1) Naczelnego lekarza Sejmiku,
- 2) Ordynatora przy Szpitalu w Kowlu.

Do stanowiska Naczelnego lekarza przywiązane są pobory w/g VII st. st. + 25% dodatku komunalnego.

Wymagane warunki:

- 1) Posiadanie obywatelstwa Polskiego,
- 2) Przynajmniej 5-cio letnia praktyka zawodowa,
- 3) Wiek nie wyżej 50 lat.

Do stanowiska Ordynatora Szpitala (szpital na 80 łóżek) przywiązane są pobory w/g VIII st. st. + 25% dodatku komunalnego, oraz dwupokojowe mieszkanie przy Szpitalu.

Wymagane warunki:

- 1) Posiadanie obywatelstwa Polskiego,
- 2) Przynajmniej 3-ch letnia praktyka zawodowa,
- 3) Wiek nie wyżej 40 lat.

Do podań należy dołączyć życiorys i uwierzytelnione odpisy świadectw szkolnych i poprzedn. pracy.

Termin składania ofert 1 czerwca 1928 r.

Nieuwzględnione podania zostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Starosta
(—) Chodakowski.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Kowlu

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Inspektora Samorządu Gminnego.

Uposażenie w/g VIII wzgl. VII st. st. + 25% dodatku komunalnego.

Wymagane warunki:

- 1) Wyższe, względnie średnie wykształcenie,
- 2) Kilkuletnia praktyka samorządowa,
- 3) Wiek nie wyżej 45 lat,
- 4) Obywatelstwo Polskie.

Do ofert należy załączyć życiorys i uwierzytelnione odpisy świadectw szkolnych i poprzednich prac.

Oferty należy składać do dn. 20 maja r. b. Nieuwzględnione oferty pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Starosta
(—) Chodakowski.

Wydział Powiatowy Sejmiku Sarneńskiego

ogłasza

KONKURS

na stanowisko księgowego biura Wydziału Powiatowego

Posada do objęcia od zaraz.

Do posady przywiązane jest uposażenie według VIII gr. płac urzędników państwowych plus 20% dodatku komunalnego.

Wymagane warunki:

obywatelstwo polskie, wykształcenie co najmniej średnie i gruntowna znajomość rachunkowości komunalnej (co najmniej trzechletnia praca samodzielna na odpowiednim stanowisku w samorządzie).

Oferty z odpisami dokumentów i własnoręcznie napisanym życiorysem nadsyłać należy do Wydziału Powiatowego do dn. 25 maja 1928 r.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wydział Powiatowy Sejmiku Iłżeckiego
w Wierzbniku

ogłasza

KONKURS

na stanowisko dwóch pisarzy gminnych.

Od kandydatów wymagane jest pełne wykształcenie średnie, gruntowna znajomość samorządu, oraz co najmniej cztery lata pracy zawodowej w samorządzie, lub w instytucjach pokrewnych. Pierwszeństwo mają oficerowie rezerwy. Do ofert należy dołączyć:

- 1) uwierzytelnione odpisy świadectw szkolnych,
- 2) zaświadczenie z poprzedniej pracy i referencje,
- 3) dowód nieprzekroczenia lat czterdziestu
- 4) własnoręcznie napisany życiorys.

Termin składania ofert do Wydziału Powiatowego w Wierzbniku upływa w dn. 20 maja 1928 r.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta (—) S. Konopacki.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót telegr. Warszawa — Meljoracje.

O d d z i a ł y: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczyca, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n.B, Kraków.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r. współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie) meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI 50% oszczędności opału

osłaga się po obsadzeniu **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA** w piecu patent.

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 50%, nie wysuwają się z osady w kaflach.

Patent. NĄSADY DYSZOWE „AERO“ stałe, ciche, silnie wzbudzają ciąg niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. APARATY DEZYNFEKCYJNE stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

Maszyny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wspólna 71.

NILS BARRÉN

Szwedzko — Polskie Towarzystwo
SP. Z O. O.

ZARZĄD w WARSZAWIE, KOPERNIKA 13 TEL. 52-05.

WSZELKIE MASZYNY DROGOWE

Nagrodzone złotym medalem na Targach Wschodnich we Lwowie w r. 1926.

RÓWNACZE motorowe „Bitwargen”, WALCE motorowe, DRAPACZE, ŁAMACZE do kamieni, PŁUGI śniegowe, Maszyny do asfaltowania, TRAKTORY Fordsona, CIĄGACZE gąsienicowe do Fordsona i t. d.

PIECE i KUCHNIE fabryki PIOTR ŁAWACZ i S-owie w KOŃSKICH

Filje: WARSZAWA, Daniłowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Sienkiewicza 30

POMPY STUDZIENNE
POMPY i APARATY ASSENIZACYJNE
SIKAWKI STRAZACKIE

POLECA

WYTWÓRNIĄ POMP

WŁADYSŁAWA WARDECKIEGO

WARSZAWA, UL. KWIATOWA 21 (Mokotów) TEL. 143-39 i 306-86.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE.

UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z 3/4 piasku i cementu

Betoniarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.
WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

!!WYJĄTKOWA PAMIĄTKA!! dla każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej!

Eleganckie, szwajcarskie, szlifowane kieszonkowe lustro dla Pań i Panów, owalne lub okrągłe, z artystycznie wykonanym na odwrotnej stronie na emalii portretem

Pierwszego Marszałka Polski

JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

za zł. 5 z przesyłką. Po otrzymaniu 1 zł. zadatku znaczkami w liście poleconym wysyła się za zalaniem pocztowym.

Adresować: S. SZTERNBERG, Warszawa, Skrz. poczt. 452 P. 8. Codziennie otrzymujemy podziękowania za dobre wykonanie

FIRMA EGZYSTUJE OD ROKU 1900.

ROBOTY ZIEMNE

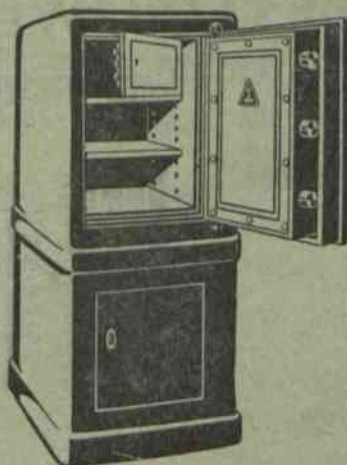
DROGI BITE

ULICE MIEJSKIE

KOLEJKI

A. PRZYBYLSKI, BIURO TECHNICZNE Marszałkowska № 22

— TELEFONY: Nr. 55-15 i 68-30. —

UWADZE

Instytucyj Samorządowych

POLECAMY:

PATENTOWANE KASY STALOBETONOWE SYST.

„FORTIS”

nieczułe na ogień i włamanie,

bez względu na środki, używane przez włamywaczy.

Betonowe szafy ogniotrwałe „FORTIS”

do przechowywania ksiąg i dokumentów.

DRZWI DO SKARBÓW == SKARBCE BETONOWE.

Wyłącznie producenci w Polsce: „FORTIS” — Warszawa — Towarowa № 33.

WALCE
DROGOWE
P A R O W E
I M O T O R O W E

H. KOETZ NAST. SP. AKC.
Mikołów woj. Śląskie

Fabryka założona w 1872 r.

W Warszawie: inż. B. Rudziński
Wilcza 39-4. == Tel. 322-63.

Wapno

nawozowe mielone, piechcińskie,
piechcińskie budowlane, marmu-
rowe, znane z wydajności.

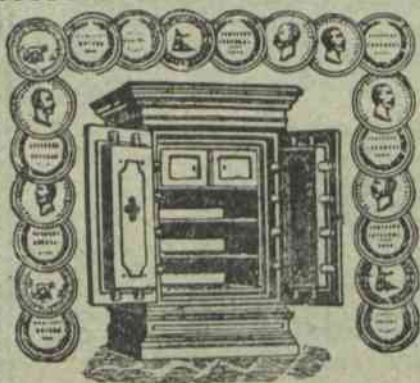
Cement portlandzki. Gips „Scipio”. Szamoty „Kiepac-
ki”. Cegła. Dachówka. Eternit. Lepnik posadzkowy
izolacyjny „Duroxyl”. Posadzka dębowa. Terrakota.
Kafle. Trzcina. Wszelkie materiały budowlane z fabryk
kraj. reprez. lub ze składów
D O S T A R C Z A:

Hurt. Inż. Jan Pędzich.
Warszawa, Zielna 30. Telefon 108-70.

Detal. Antoni Krysiński.

Warszawa, Al. Jerozolimskie 95. Tel. 5-97 i 305-97.

exos. 13458/10/19

Robert Bohte

Najstarsza, specjalna **FABRYKA KAS OGNIOTRWAŁYCH**
i budowa **SKARBCÓW BANKOWYCH,**
EGZYSTUJĄCA OD 1840 r.

POLECA: KASY PANCERNE—OGNIOTRWAŁE—BETONOWANE,
oraz KASY „NIEZWYCIĘŻONE“
STAŁOWO-PANCERNE—OGNIOTRWAŁE Z MASYWNYCH PANCERZY
STAŁOWYCH, GRUBOŚCI 35 MILIM. i BETONOWANE
W WARSZAWIE—NOWY ŚWIAT № 34—TEL. 10-46.

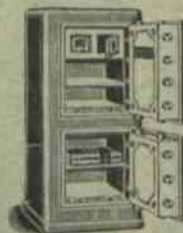
KASY PANCERNE STAŁOWO-BETONOWE

Fabryka egzystuje od 1892 roku

FIRMA NAGRODZONA
15 ŻŁOTEMI MEDALAMI

O POTRÓJNYM PANCERZU OD 100 DO 150 mm. GRUBOŚCI

Niepoddające się pruciu, włamaniu
i przepalaniu

Drzwi, skarbcie
Szafy żelazne i ogniotrwałe
Kasety do wmurowania
Kasetki podręczne
Skarbanki oszczędnościowe

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

MAGAZYN FABRYCZNY: Warszawa, Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.

Fabryka: Strzelecka 30/32.

Ceny, kosztorysy na żądanie.

Najdogodniejsze warunki kredytowe.

CENTRALA HANDLOWA SPÓŁDZIELNI POLSKICH

w Warszawie, ul. Jasna № 8. Tel. 217-51.

Spółkom Maszynowym i Kółkom Rolniczym udziela kredytu w towarach po cenach hurtowych, składa oferty na żądanie franco i gratis, Dostarcza Rolnikom za pośrednictwem swych Spółdzielni Kredytowych i Rolniczo-Handlowych Zrzeszonych w Związku Spółdzielni Polskich Centrali: Nawozy sztuczne, maszyny i narzędzia rolnicze. Wirówki i Instalacje mleczarskie, materiały budowlane: wapno, cement, cegłę, blachę, dachówkę, gwoździe, drut i t. d. Maszyny do wyrobów betonowych: dachówki, cegły, pustaków, cembrowin studziennych, słupów i t. d. Węgiel opałowy w ładunkach wagonowych od zł. 26.10 do 32.60 za tonę loco kopalnia. Maszyny do szycia i rowery z rozplątą do 8-miu miesięcy. Żniwiarki i kosiarki z regulacją ratami do 30 kwietnia 1929 roku. Motory ropowe do młocarni, młynów oraz inne towary. Meble, łózka, farby olejne, pokosty i t. d.

ZAPYTANIA KIEROWAĆ POD POWYŻSZYM ADRESEM.

